

4. Protestáns teológus, esti

OSZ	BT11	Héber nyelv II	INT	K	OSZBT10		20/k/4								
OSZ	BT12	Héber nyelv III	INT	K	OSZBT11			10/gy/2							
OSZ	BT13	Héber nyelv IV	INT	K	OSZBT12				10/gy/2						
USZ	BT30	Görög nyelv I	INT	K		20/k/4									
USZ	BT31	Görög nyelv II	INT	K	USZBT30		20/k/4								
USZ	BT32	Görög nyelv III	INT	K	USZBT31			10/gy/2							
USZ	BT33	Görög nyelv IV	INT	K	USZBT32				10/gy/2						
BTH	BT50	Bibliaismeret I	INT	K		15/k/3									
BTH	BT51	Bibliaismeret II	INT	K	BTHBT50		15/k/3								
OSZ	BT14	Ószövetségi bevezetés I	INT	K	BTHBT50			10/k/3							
OSZ	BT15	Ószövetségi bevezetés II	INT	K	OSZBT14				10/k/2						
USZ	BT34	Újszövetségi bevezetés I	INT	K	BTHBT51			10/k/3							
USZ	BT35	Újszövetségi bevezetés II	INT	K	USZBT34				10/k/2						
BTH	BT52	Ókori vallástörténet I	PTE	K				10/k/3							
BTH	BT53	Ókori vallástörténet II	PTE	K	BTHBT52				10/k/3						
BTH	BT54	Bibliai kortörténet I	INT	K	BTHBT51					10/k/2					
BTH	BT55	Bibliai kortörténet II	INT	K	BTHBT54						10/k/2				
OSZ	BT16	Ószövetségi írásmagyarázat I	INT	K	OSZBT13					10/k/2					
OSZ	BT17	Ószövetségi írásmagyarázat II	INT	K	OSZBT16						10/gy/2				
OSZ	BT18	Ószövetségi írásmagyarázat III	PTE	K	OSZBT17 FILBT02							10/k/2			
OSZ	BT19	Ószövetségi írásmagyarázat IV	PTE	K	OSZBT17								10/gy/2		
OSZ	BT20	Ószövetségi írásmagyarázat V	PTE	K	OSZBT17									10/k/2	
BSV	S010	Ószövetségi írásmagyarázat VI	PTE	KV	OSZBT17										10/gy/3
USZ	BT36	Újszövetségi írásmagyarázat I	INT	K	USZBT33					10/k/2					
USZ	BT37	Újszövetségi írásmagyarázat II	INT	K	USZBT36						10/gy/2				
USZ	BT38	Újszövetségi írásmagyarázat III	PTE	K	USZBT37 FILBT02							10/k/2			

						I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
DOE	RT26	Teológia és művészet I	PTE	K	—									10/k/3	
DOE	RT27	Teológia és művészet II	PTE	K	DOERT26										10/k/3
VPP	RT10	Valláslélektan	PTE	K	—								10/k/2		
ETR	RT50	Egyetemes egyháztörténet I	INT	K	—			10/k/3							
ETR	RT51	Egyetemes egyháztörténet II	PTE	K	ETRRT50				10/k/3						
ETR	RT52	Egyetemes egyháztörténet III	INT	K	ETRRT51					10/k/3					
ETR	RT54	Magyar egyháztörténet I	INT	K	—					10/k/3					
ETR	RT55	Magyar egyháztörténet II	INT	K	ETRRT54						10/k/3				
ETR	RT56	Magyar egyháztörténet III	INT	K	ETRRT55							10/gy/3			
GYK	RT11	Bev. a gyakorlati teológiába	INT	K	—		10/k/3								
Filozófiai sáv															
FIL	FT10	Bevezetés a filozófiába	INT	K	—	5/k/2									
FIL	FT11	Részletes filozófiatörténet I	INT	K	—			10/k/3							
FIL	FT12	Részletes filozófiatörténet II	INT	K	FILFT11				10/k/3						
FIL	FT13	Részletes filozófiatörténet III	INT	K	FILFT12					10/k/3					
FIL	FT14	Részletes filozófiatörténet IV	INT	K	FILFT13						10/k/3				
FIL	FT15	Vallásfilozófia	INT	K	—							10/k/2			
FIL	FT16	Latin nyelv I	INT	K	—			15/gy/2							
FIL	FT17	Latin nyelv II	INT	K	FILFT16				15/gy/2						
FIL	FT18	Latin nyelv III	INT	K	FILFT17					15/gy/2					
FIL	FT19	Latin nyelv IV	INT	K	FILFT18						15/gy/2				
FIL	FT20	Ókori nyelvű szövegolvasás I	INT	K	—							10/gy/3			
FIL	FT21	Ókori nyelvű szövegolvasás II	PTE	K	FILFT20								10/gy/3		

						I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
FIL	FT22	Ókori nyelvű szövegolvasás III	PTE	K	FILFT21									10/gy/3	
FIL	FT23	Ókori nyelvű szövegolvasás IV	PTE	K	FILFT22										10/gy/3
FIL	FT24	Modern vallásfilozófiai szövegek olvasása	PTE	K									10/gy/3		
FIL	FT25	Keleti vallások	PTE	K											10/gy/3
Szaknyelvi sáv															
LSV	T010	Bevezetés idegen nyelvű szakszövegek olvasásába	INT	K								10/gy/3			
LSV	T011	Idegen nyelvű szakszövegolvasás I	PTE	K	LSVT010								10/gy/3		
LSV	T012	Idegen nyelvű szakszövegolvasás II	PTE	K	LSVT011									10/gy/3	
LSV	T013	Idegen nyelvű szakszövegolvasás III	PTE	K	LSVT012										10/gy/3
Műveltségi sáv															
BSV	S...	Szeminárium I	INT	KV				10/gy/3							
BSV	S...	Szeminárium II	INT	KV				10/gy/3							
RSV	S...	Szeminárium III	INT	KV					10/gy/3						
RSV	S...	Szeminárium IV	INT	KV										10/gy/3	
Értelmiségi sáv (választható nem szakmai követelmény)															
ERT			PTE	SZV				-/gy/2							
ERT			PTE	SZV					-/gy/2						
ERT			PTE	SZV						-/gy/2					
ERT			PTE	SZV							-/gy/2				
ERT			PTE	SZV								-/gy/2			
ERT			PTE	SZV				-/gy/2							
ERT			PTE	SZV									-/gy/2		
ERT			PTE	SZV										-/gy/2	
Szabadon választható szakmai követelmény															

					I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium I.	PTE	SZV						10/gy/3				
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium II.	PTE	SZV							10/gy/3			
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium III.	PTE	SZV								10/gy/3		
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium IV.	PTE	SZV									10/gy/3	
Kontakt óraszám: 940					75	85	105	105	105	95	100	100	90	80
Kredit: 300					22	22	28	30	28	37	36	32	32	33

TÁRGYLEÍRÁSOK

I. félév

ÓSZBT10 - HÉBER NYELV I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: L. 20	Kredit: 4	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: I.	Értékelés módszere: Folyamatos zh-k, majd szóbeli vizsga
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd. Hangsúlyos a morfológia, a syntaxis a nyelvgyakorlat során kerül előtérbe.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A sémi nyelvek: „sémi”, a sémi nyelvek felosztása, a héber nyelv helye. 2. Rövid héber nyelvtörténet: a héber nyelv négy korszakai, a bibliai héber jellemzői, Biblián kívüli nyelvemlékek. 3. A héber írás és olvasás: az alefbét kialakulása, spirantizáció, a magánhangzók, az olvasás szabályai, akcentusok. 4. Névmások: személyes névmások, mutató ~, kérdő ~, a vonatkozó ~, a határozatlan ~. 5. A főnevek: nem, szám, személy, rendhagyó főnevek. 6. Birtokos ragozás: status absolutus és construstus, birtokragok. Melléknevek: a jelzős szerkezet, a melléknevek fokozása. 7. Prepozíciók: csoportosításuk, ragozásuk. 8. Kötőszók, határozószók. 9. Számnevek (tőszámnevek, sorszámnevek, törtszámnevek). 10. Igeragozás. Szerkezeti tudnivalók: gyök, igetörzs, binján. Az erős igék ragozása, a wáw consecutivum, imperativus energicus, nun paragogicum etc. 				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Zárthelyi dolgozatok				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dr. Egeresi László Sándor: <i>A bibliai héber nyelv tankönyve</i>, Bibliophilia, 2010 ▪ Tóth Kálmán (1998): <i>A héber nyelvtan elemi szabályai</i>. KRE-HTK, Bp.; ▪ Karasszon Dezső (1994): <i>Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan</i>. KRE-HTK, Bp.; ▪ az előadó által összeállított „handout”-ok. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): <i>A Grammar of Biblical Hebrew</i>, vol. I-II. Pontificio Istituto Biblico, Róma; ▪ Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): <i>Gesenius' Hebrew Grammar</i> Oxford: Clarendon Press, Oxford. ▪ <i>Gyakorlati nyelvtanok közül:</i> ▪ Jenni, E. (1981): <i>Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments</i>. (Helbing & Lichtenhahn, Bazel); ▪ Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): <i>A Grammar for Biblical Hebrew</i>. Abingdon Press, Nashville; ▪ Bergman, Nava (2005): <i>The Cambridge Biblical Hebrew Workbook</i>. Cambridge University Press, Cambridge. ▪ H-D. Neef, <i>Arbeitsbuch Hebräisch</i> (UTB 2429; Mohr Siebeck, 2006².) 				

ÚSZBT30 – GÖRÖG NYELV I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 20	Kredit: 4	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: I.	Értékelés módszere: ZH, tesztek, szóbeli felelet
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása, a görög írásrendszer megismerése és begyakorlása, az olvasási készség megszerzése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, alapvető nyelvtani, mondattani ismeretek megszerzése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Varga Zsigmond J. – Győri István: <i>Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv</i> I-VII. leckéjének nyelvtana és szókincse				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Zárthelyi dolgozatok, tesztek, szóbeli felelet folyamatos készülés (a kiadott részek, anyagok, példamondatok és válogatott szövegrészek nyelvtanának és szókincsének megtanulása)				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Varga Zsigmond J. – Győri István: <i>Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv</i>, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás) 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
Nyelvtanok és nyelvkönyvek:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Déri Balázs – Hanula Gergely: <i>Újszövetségi görög nyelvkönyv</i>, Bp.: Argumentum, 2000. ▪ E. Bornemann – E. Risch: <i>Görög nyelvtan</i>, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999. ▪ Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: <i>Griechische Grammatik zum Neuen Testament</i>, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990. (2. Auflage) ▪ John W. Wenham: <i>The Elements of New Testament Greek</i>, Cambridge: CUP, 1991. (orig.: 1965) ▪ Eric G. Jay: <i>New Testament Greek: An Introductory Grammar</i>, London: SPCK, 1987. (orig. 1958) ▪ Szabó Mária: <i>Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe</i>. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997. (második, változatlan kiadás) 				
Szótárak:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Varga Zsigmond J.: <i>Újszövetségi görög-magyar szótár</i>, Bp. Kálvin Kiadó, 1992. ▪ Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: <i>Ógörög-magyar szótár</i>. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben) 				

BTHBT50 – BIBLIAISMERET I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 15	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: I.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) közöljük. A teológiai tudomány művelésének az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.				

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. Bevezetés az Ószövetségbe: az ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség; teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz); Izráel Egyiptomban, tízcsapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)				
2. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám); Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krón); A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás); Eszter-Jób-Zsoltárok; Péld-Préd-Énekek				
3. A próféták 1. (Ézs-Jer-JSir); A próféták 2. (Ez-Mal); Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása A hallgatók kollokviumban adnak számot a tananyag elsajátításáról				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996. ▪ Pecsuk Ottó (szerk.), <i>Bibliaismereti kézikönyv</i>. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004. ▪ Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dér Katalin – Horváth Pál, <i>Bibliaismeret</i>. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999. ▪ Herczeg Pál, <i>Érted is, amit olvasol?</i> Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991. ▪ Pákozdy László Márton, <i>Bibliaiskola</i>. Budapest: Kálvin Kiadó, 2007. ▪ C. Westermann – G. Gloege, <i>A Biblia titkai</i>. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997. 				

DOERT12 - TEOLÓGIAI ENCIKLOPÉDIA				
Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 5	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: I.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A teológiai diszciplínák és segédtudományaik rendszerének ismerete, teológia történet rövid áttekintése. A tantárgy további célja a hallgatók tudományos munkára való felkészítése, az ehhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok elsajátítása.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Témakörök:				
1.1. A teológia tudománya, feladata. A teológiai iskolák történeti áttekintése (A Budapesti Ref. Teológia és a KRE HTK rövid története)				
1.2. A teológia szaktárgyainak bemutatása: a bibliai tudományok				
1.3. A rendszeres teológia tárgyai				
1.4. Az egyháztörténet és segédtudományai				
1.5. A gyakorlati teológia és szaktárgyai				
2.1. A teológiatörténet vázlatosan: a keresztyén ókor és a patrisztikus irodalom				
2.2. Teológia a Középkorban				
2.3. Reformáció, a protestáns ortodoxia és a pietizmus				
2.4. Teológia a Felvilágosodás kora óta				
3.1. A teológia és az egyházi szolgálatok személyi feltételei (Vocatio interna és externa)				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Egy választott témában gépelt formában könyv- és cikkjegyzéket kell benyújtani A félév során el kell sajátítani a tudományos munkához szükséges alapismereteket is (pl. könyvtárhasználat, szakértekezés elkészítésének módja)				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az előadásokon túl A. McGrath, <i>Bevezetés a keresztyén teológiába</i>, Bp. Osiris 1995. 27-126.o. 				

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly, *Bevezetés a teológiába*, Bp. 1954.
- Dr. Kocsis Elemér, *Bevezetés a teológiába*, Debrecen 1979 (ill. a későbbi kiadások)
- S.C. Guthrie, Jr., *Christian Doctrine*, Atlanta 1968.p.11-49
- Karl Barth, *Einführung in die evangelische Theologie*, Zürich 1962 - Berlin

DOERT28 - FELEKEZETISMERET (EGYHÁZISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző keresztyén felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során a tárgyalt különböző felekezetek sajátosságuk szerinti részletezettséggel:

1. Monofizita egyházak
2. Keleti ortodox egyházak
3. A Római Katolikus Egyház
4. A szerzetesrendek
5. Anglikán Egyház
6. Evangélikus Egyház
7. Unitárius Egyház
8. Magyarországi kisegyházak: Baptista Egyház
9. Metodista Egyház
10. Pünkösdi Egyház
11. Hetednapi Adventista Egyház

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével

Kötelező irodalom:

- Valamennyi alkalommal a megfelelő témában az előadó irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:**FILFT10 - BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA**

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 5	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy proedeutikai jellegű. Elsődleges célja, hogy a hallgatót megismertesse a nyugati filozófiai gondolkodás alapkategóriáival, történetének fontosabb koraszakaival.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók elsajátíthatják a filozófiai gondolkodás alapelemeit, megismerkedhetnek a filozófia

fontosabb területeivel, betekintést nyerhetnek az e területeken megfogalmazódott problémákba, illetve a velük kapcsolatos kérdésekre adott meghatározó jellegű válaszokra.
Évközi tanulmányi követelmények:
Az órákon való aktív részvétel Részvétel a forrásirodalom feldolgozásában
Kötelező irodalom:
<i>Kötelező szakirodalom:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Azenbacher: Bevezetés a filozófiába. Budapest, 1993. 15-56, 252-295, 358-383.o. ▪ Nigel Warburton, A filozófia világa, Budapest, 1993. <i>Kötelező forrásirodalom:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A Bevezetés a filozófiába (Szöveggyűjtemény), (szerk. Steiger Kornél), Budapest, 1992 egészében, különös tekintettel az alábbi részekre: <ul style="list-style-type: none"> - 21-24.old. Hérakleitosz B1 - 48-64.old. Platón, Phaidón, 95b-107b. - 78-82.old. Arisztotelész, Politika III,1,6,7. fejezet - 119-121.old. Augustinus, Vallomások, VII,5, 10-11; 8,19. 9-22. - 132-133.old. Anzelm, Proslogion, 2. fejezet - 152-159.old. Th. Hobbes, Leviatán, (részletek) - 231-237.old. J.J. Rousseau, A társadalmi szerződésről (részlet) - 280-282.old. G.W.Fr. Hegel, A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részlet) - 294-297.old. K. Marx, Tézisek Feuerbachról - 301-304.old. H. Bergson, Bevezetés a metafizikába (részlet) - 325-332.old. K. Jaspers, Bevezetés a filozófiába (részlet)
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A hallgatói érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kiadásra

II. félév

ÓSZBT11 – HÉBER NYELV II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 20	Kredit: 4	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT10 – Héber nyelv I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: II.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
A héber igeragozás megismerése. Gutturális igék (primae, mediae, tertiae gutturálisok). A gyenge igék ragozása (pe-csoport, ayin-csoport, lámed-csoport). Többszörösen rendhagyó igék. Gyöklisták, gyakorlatok, ismétlések.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Zárthelyi dolgozatok				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia 2010. 				
Ajánlott irodalom:				
<i>Elmélet nyelvtanok közül:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): <i>A Grammar of Biblical Hebrew</i>, vol. I-II. PIB, Róma 				

- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. Helbing & Lichtenhahn, Bazel
Gyakorlati nyelvtanok közül:
- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. CUP, Cambridge

ÚSZBT31 – GÖRÖG NYELV II.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 20	Kredit: 4	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT30 – Görög nyelv I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: II.	Értékelés módszere: Az olvasmányok teljes nyelvtani elemzése

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása. Az olvasási készség fejlesztése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek elmélyítése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Varga Zsigmond tankönyvének VIII-XVI. olvasmányainak nyelvtani anyaga, szókincse
2. Válogatott szakaszok olvasása, nyelvtani elemzése és szókincse

Évközi tanulmányi követelmények:

Kijelölt szakaszok nyelvtani elemzése, a szókészlet fejlesztése, a nyelvtani jelenségek felismerése
A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor.

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István (2002 – harmadik kiadás): *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, SRTA, Sárospatak

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely (2000): *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Argumentum Kiadó, Budapest
- E. Bornemann – E. Risch (1999): *Görög nyelvtan*, Lexika Kiadó, Székesfehérvár
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal (1990²): *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Immanuel Verlag, Riehen/Schweiz
- John W. Wenham (1991): *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge
- Eric G. Jay (1987): *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London
- Varga Zsigmond J. (1992): *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Kálvin Kiadó, Budapest
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre (1990; 2007): *Ógörög-magyar szótár*, Akadémiai Kiadó, Budapest

BTHBT51 – BIBLIAISMERET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 15	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT50 – Bibliaismeret I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat.

A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) közöljük. A teológiai tudomány művelésének az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további keresztyén teológiai tárgy.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe
2. Az intertestamentális kor és Jézus születésének kora (rövid kortörténet)
3. Szinoptikus evangéliumok: Márk
4. Szinoptikus evangéliumok: Máté
5. Szinoptikus evangéliumok: Lukács és az Apostolok Cselekedetei
6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez
8. A Római levél
9. A Korinthusi levelezés
10. Pál egyéb levelei
11. A zsidókhoz írt levél és az egyetemes (katolikus) levelek
12. A Jelenések könyve
13. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (tartalmi felosztás, memoriterek, kifejtendő kérdések)
Az Újszövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

Kötelező irodalom:

- Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv*. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.
- Bibliaiskolai jegyzetek in www.bibliave.hu/bibliaiskol.php
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995.

FILFT26 - BEVEZETÉS A HERMENEUTIKÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a teológiai hallgatók megismerkedjenek a hermeneutika tudományának és művészetének belül is a bibliai hermeneutika alapfogalmaival, elsősorban a teológiai hermeneutika (azon ill. keresztyén hermeneutika) kérdéseivel, kitekintve annak a filozófiai és az irodalmi hermeneutikával való kapcsolatára is. Cél, hogy az előadásokat interaktív beszélgetés kövesse.

Régi fogalmak és a szövegértelmezés modern irányzatainak bemutatásán túl történeti összefüggésben kívánja feltárni a hermeneutika lényeges kérdéseit, rámutatva, hogy a hermeneutika miképpen teremt kohéziót a bibliikumok, a rendszeres teológia, a gyakorlati teológia és az egyháztörténet tudományai között, s miképpen keresi a kapcsolatot a világi tudományokkal, elsősorban a filozófiával és az irodalomtudománnyal. A kurzus segítséget ad a Szentírás, különösen is annak hatástörténetének mélyebb megismeréséhez, az egzegézis munkájához, az igehirdetés szolgálatához, s végső soron - mivel az ember *homo interpretans* - az önértelmezés, az önismeret mélyebb elsajátításához is.

A kurzust kollokvium zárja, amelyre „belépő” a félév folyamán tartott tíz perces referátum (könyv, ill. cikk

ismertetése vagy fogalomtisztázás), amit írásban is be kell adni. A kötelező ill. ajánlott olvasmányok többsége beszerezhető ill. megrendelhető a Hermeneutikai Kutatóközpont címén (1088 Budapest, Reviczky 4/c. Tel. 483-29-35. Email: hermeneutika.btk@kre.hu, honlap: <http://www.hermeneutika.uw.hu>)

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kurzus és a követelmények ismertetése. A hermeneutika fogalma és területei
2. Paradigmaváltások bibliai hermeneutika történetében. A bibliaolvasás művészete
3. A sensus litteralis, az allegoria és a tipológia kérdései
4. A kánonkritika és a hatástörténet
5. Az intertextualitás kérdése
6. Hermeneutika a keresztény ókorban
(A Szentírás benső hermeneutikája, az Ó-és Újszövetség kapcsolata, harc a gnoszticizmussal, Irenaeus, Tertullianus, az alexandriai és az antiochiai iskola, Tyconius, Jeromos, Augustinus)
7. Hermeneutika a keresztény középkorban
(A négyes értelem, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi St. Tamás, Lyrai Miklós)
8. Hermeneutika a reformáció és az orthodoxia idején (Luther, Tyndale, Flacius, Kálvin, Bullinger, Cocceius)
9. Hermeneutika a felvilágosodás és a romantika idején
(Semler, ill. Bengel, Wesley, Jonathan Edwards, Schleiermacher)
10. A filozófiai és az irodalmi hermeneutika útja (Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, Gadamer, Hirsch, Ricoeur, ill. Iser, Jauss, Eco)
11. Barth és Bultmann vitája. Fuchs, Ebeling és az Új hermeneutika
12. Teológiai hermeneutika a 20. századi Európában
(Bruce, Cullmann, Körtner, Stuhlmacher, Jeanrond, Weder, Luz)
13. Teológiai hermeneutika a 20. századi Amerikában
(Normann Perrin, David Tracy, Walter Brueggeman, Raymond Brown, Brevard Childs,
14. A feministák: Elisabeth Schüsser Fiorenza, Phyllis Trible)

Évközi tanulmányi követelmények:

A félév folyamán minimum egy szóbeli referátum (kiselőadás) készítése.

Kötelező irodalom:

- Jeanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987
- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*. I. Budapest, HKK, 1998

Ajánlott irodalom:

Hermeneutikai Füzetek (HF)

- HF 1. Paradigmaváltások a Biblia értelmezésében
- HF 2. Ebeling: Értelmezéstörténet mint egyháztörténet
- HF 3. Fabiny T. Szóra bírni az írást
- HF 6. Ricoeur, Bibliai hermeneutika
- HF 7. Ebeling, Isten és szó
- HF 8. Ulrich Luz, Evangélium és hatástörténet
- HF 10. Tökés István, Új hermeneutika
- HF 15. Baker, Két szövegség – egy Biblia
- HF 19. Ulrich Körtner, Az ihletett olvasó
- HF 22. Oscar Cullmann, Krisztus és az idő
- HF 25. A sensus literalis kérdései

Magyar Luther Könyvek (MLK)

- MLK 2. Luther M, Előszók a Biblia könyveihez
- MLK 3. Wiczián D. Luther mint professzor
- MLK 6. Ebeling: Luther. Bevezetés a reformátor gondolkodásába

Megadott részletek, kijelölt, ill. választott tanulmányok:

- Klemm, David, *Hermeneutical Inquiry, Vol. I-II*. Atlanta, Scholars Press, 1986
- Fabiny Tibor (szerk.) *A hermeneutika elmélete*, Ikonológia és Műértelmezés 3. Szeged, JATEPress, 1998 (1987).
- Fabiny Tibor (szerk.) *A tipológiai szimbolizmus*, Ikonológia és Műértelmezés 4. Szeged, JATEPress, 1998 (1988).
- Grant, Robert - Tracy, David: *A Short History of the Interpretation of the Bible*, 1985

- Tökés István: *A bibliai hermeneutika története*, Kolozsvár, 1985
- Froelich, Karlfried, *Biblical Interpretation in the Early Church*, Philadelphia, Fortress Press, 1984
- Fabiny, T, *The Lion and the Lamb, Figuralism and Fulfilment in the Bible, Art and Literature*, London, Macmillan, New York St Martin's Press, 1992.
- Fabiny, T. (szerk.) *Literary Criticism and Biblical Hermeneutics*. Szeged, JATE, 1992.
- Margerie, Bertrand de, *An Introduction to the History of Exegesis, vol.1. The Greek Fathers*, Petersham, Mass, St. Bede's Publications, 1993
- Young, Frances, *Biblical Exegesis and The Formation of Christian Culture*, Cambridge, Cambridge University Press, 1997.
- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 1991
- Muller, Richard A. – Thompson, John L. (szerk). *Biblical Interpretation in the Era of the Reformation, Essays Presented to David C. Steinmetz in Honor of His Sixtieth Birthday*, Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 1996
- Frei, Hans, *The Eclipse of Biblical Narrative. A Study in Eighteenth and Nineteenth century Hermeneutics*, New Have, Yale UP, 1974
- Harrisville, Roy – Sundberg, *The Bible in Modern Culture: Baruch Spinoza to Brevard Childs*, Grand Rapids, W.B. Eerdmans, 1995
- Webster, John (ed.) *The Cambridge Companion to Karl Barth*, Cambridge University Press, 2000
- Burnett, Richard E., *Karl Barth's Theological Exegesis. The Hermeneutical Principles of the Römerbrief Period*, Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 2004.
- Davies, Ellen- Hays, Richard B., (szerk.) *The Art of Reading Scripture*
- Breck, John, *The Power of the Word in the Worshipping Church*, St. Vladimir Seminary Press, New York, 1986
- Mayordomo, M (szerk.) *Die Prägende Kraft der Texte. Hermeneutik und Wirkungsgeschichte des Neuen Testaments., (Ein Symposium zu Ehren von Ulrich Luz)* Stuttgarter Bibelstudien, 199.Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, 2005.
- Watson, Francis, *The Open Text. New Directions for Biblical Studies?* London, SCM, Ltd, 1993.
- Webster, John, *Holy Scripture, A Dogmatic Sketch*, Cambridge, Cambridge UP, 2003.
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

Kézikönyvek:

- Dér Katalin – Horváth Pál *Bibliaismeret*, Műszaki Kiadó, 1999.
- Pecsuk Ottó (szerk.) *Bibliaismereti kézikönyv*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2004.
- Barton, John (ed.) *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998
- Coggins, R. J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation* London, SCM Press, 1990
- Kannengiesser, Charles, *Handbook of Patristic Exegesis I-II*, Leiden, Brill, 2005
- McKim, Donald (szerk.) *Major Biblical Interpreters*, Leicester, Intervarsity Press, 1998

DOERT20 – BEVEZETÉS A VALLÁSTUDOMÁNYBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: II.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallástudomány a teológia viszonylag fiatal rokon tudománya, melynek ismerete jelentős mértékben árnyalhatja a teológus és vallástudományi szakirányban tanuló hallgatók saját szakmájukhoz fűződő viszonyát is. Ennek a háttérnek a megteremtése a kurzus elsődleges célkitűzése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elsajátítása során a hallgatók két nagy ismeret-egységre tesznek szert. A egyik során rálátást szerezhetnek a vallástudomány tudományos rendszertani problémáira, módszereire, ezeken más

rokontudományokhoz fűződő viszonyára. Más irányból ismereteket szerezhetnek a tudomány történetének főbb szakaszairól, fontosabb képviselőinek munkásságáról.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, aminek egyik lehetséges módja a szakirodalom feldolgozása, és összefoglaló ismertetése.

Kötelező irodalom:

- Bodor Mária Anna, Utószó. In Kerényi Károly, az örök Antigone. Budapest, 2003, 459-485.o.
- G. Dumézil, Mítosz és eposz. Budapest, 1986. (az órán kijelölt részek)
- M. Eliade, A szent és profán. Budapest, 1987.
- M. Eliade, Képek és jelképek,. Budapest, 1997.
- M. Eliade, Mítoszok, álmok és misztériumok. Budapest, 2006.
- G. van der Leeuw, A vallás fenomenológiája. Budapest, 2001. (az órán kijelölt részek)
- R. Otto, A szent. Budapest, 1997. (az órán kijelölt részek)

Ajánlott irodalom:

GYKRT11 - BEVEZETÉS A GYAKORLATI TEOLÓGIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyakorlati teológia nem csupán gyakorlat, hanem rendszerezett tudomány. Ahhoz, hogy teológiát valaki művelni tudja, fontos, hogy bibliai és a történeti rendszerező területek mellett a gyakorlati teológiában is jártas legyen. A cél az, hogy a hallgatók teljes teológiai látásmóddal rendelkezzenek, és ennek segítségével boldoguljanak a teológia művelésében.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlati teológia felépítése, rendszere, története, elmélete.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Ravasz László: Bevezetés a gyakorlati teológiába
- Boross Géza: Bevezetés a gyakorlati teológiába
- Michael Meyer-Blanck: Új gyakorlati teológiai vázlatok. Lelkipásztor 2000/7-8. 248-254.
- Szabó Lajos: Teológia és praxis (<http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/teol/szabo.htm>)

Ajánlott irodalom:

III. félév

ÓSZBT12 - HÉBER NYELV III.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT11 – Héber nyelv II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Folyamatos zárthelyi

				dolgozatok
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel. Új anyagként jelentkezik a mondattan alapjainak megtanulása.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Az I. és II. szemeszter anyagának átisméltése két nagy blokkban, ezekből zh. Ezzel egyidejűleg az olvasás gyakorlása véletlenszerűen választott bibliai szövegeken.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Zárthelyi dolgozatok				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dr. Egeresi László Sándor: a héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010. ▪ <i>Biblia Hebraica Stuttgartensia</i>. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984. ▪ Davidson, B. (1848): <i>The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon</i>. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt! ▪ Mondattanok (Davidson, Brockelmann, Williams, Michel, Joüon-Muraoka, Waltke & O'Connor) 				
Ajánlott irodalom:				

ÚSZBT32 - GÖRÖG NYELV III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT31 – Görög nyelv II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Szóbeli beszámoló
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztény irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Félévente változó perikópák olvasása görög nyelven.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Előre szótárazás a köv. órai anyaghoz A jegylezáró szóbeli beszámolóra bocsátás feltétele a tanegység anyagát képező bibliai szakaszok saját kézzel írt nyelvtani feldolgozásának (preparálás) bemutatása				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Varga Zsigmond J. – Györi István: <i>Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv</i>, Sárospatak: SRTA, 2002 (harmadik kiadás). A negyedik, átnézett kiadás 2009-ben jelent meg. 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Déri Balázs – Hanula Gergely: <i>Újszövetségi görög nyelvkönyv</i>, Bp.: Argumentum, 2000 ▪ E. Bornemann – E. Risch: <i>Görög nyelvtan</i>, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999 ▪ Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: <i>Griechische Grammatik zum Neuen Testament</i>, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage) ▪ John W. Wenham: <i>The Elements of New Testament Greek</i>, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965) ▪ Eric G. Jay: <i>New Testament Greek: An Introductory Grammar</i>, London: SPCK, 1987 (orig. 1958) ▪ Varga Zsigmond J.: <i>Újszövetségi görög-magyar szótár</i>, Bp. Kálvin Kiadó, 1992 ▪ Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: <i>Ógörög-magyar szótár</i>. Budapest: Akadémia Kiadó, 				

1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben)

- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibel gesellschaft
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983
- Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965)
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988
- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is.
- Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár:
- Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnomás: 2007)
- valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján, www.kre.hu, Karok, HTK, Tanszékek, Újszövetségi Tanszék)

ÓSZBT14 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS I.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT50 – Bibliaismeret I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

Ajánlott irodalom:

ÚSZBT34 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS I.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E. 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: bthbt51 – Bibliaismeret II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ŐSZI	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség olvasásához, megértéséhez és magyarázatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról. A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. blokk:

A Bevezetéstani tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: Az újszövetségi kánon kialakulásának okai, tényezői, folyamata, vitái. A kanonizálással összefüggő hermeneutikai alapelvek. Szövegtörténet: A tudomány történetének főbb állomásai. A főbb kéziratok. A szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 26. vagy 27. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata.

2. blokk:

A szinoptikus kérdés. Máté evangéliuma “különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzetek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstani szempontjából fontos tartalmi részek ismerete). Márk evangéliuma.

3. blokk:

Lukács evangéliuma és az Apostolok cselekedeteiről írott könyv. János evangéliuma.

Évközi tanulmányi követelmények:

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, kézírással elkészítendő az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, könyvenként és fejezetenként, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen meg is tanulandó, a vizsgán el kell tudni mondani az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)
- D. A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel.
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Két kötet: *Introductio generalis*, és *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler

- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter (Bár a szerző szándéka szerint ez a könyv újszövetségi irodalomtörténet, mi mégis tekinthetjük bevezetéstannak is.)
- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztényen irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

BTHBT52 - ÓKORI VALLÁSTÖRTÉNET I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A hallgatók megismerkedhetnek az ókori közel-kelet vallási rendszereivel, pantheonjaival, gondolati összefüggéseivel. Az egyes birodalmak, országok vallásgyakorlatának áttekintésével betekintést nyerhetnek a mindennapokat meghatározó szokásvilágba.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
1. Mezopotámiai vallások 2. Egyiptomi vallásosság 3. Föníciai-kánaáni vallások 4. Izrael vallása 5. Iráni vallás 6. Görög vallás				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Zárthelyi dolgozat				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
▪ M. Eliade, <i>Vallási hiedelmek és eszmék története</i> , 1. kötet, Bp. 1994				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
▪ G. S. Kirk, <i>A mítosz</i> , Budapest, 1993; ▪ Herczeg Pál: <i>Vallásfenomenológia - Ókori vallások - Világvallások</i> , Budapest, 1991 ▪ Karasszon I., <i>Az óizraeli vallás</i> , Bp. 1994; ▪ Xeravits G., <i>Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról</i> , Pápa 2004.				

DOERT13 - DOGMATIKA PROLEGOMENA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Írásbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológiai tudományos módszerekkel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Témaismertetés:				
1. A dogma, hitvallás, herezis fogalma, szerepe. TKSZ: 195-218, 119-123,126-137. BKD: 20-24, McGB: 144-147				
2. A dogmatika fogalma és feladata. TKSZ 219-222, 110-115,137-155. BKD: 9-14				
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ 222-241, 115-118. McGB: 135-142				
4. A dogmatika helye a teológiai tudományok között. TKSZ 242-250. MCGB: 176-181.				
5. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302 o.).				
6. Isten kijelentése. TKSZ 251-268, 156-169. McGB: 394-405.				
7. Az Ige hármaskör alakja és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB:148 170				
8. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181-183.				
9. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29.				
10. Második Zh. (6-9), valamint a terminológia 6.7-6.10 (302-310 o.)				
Évközi tanulmányi követelmények:				
2 zárthelyi dolgozat				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Török-Kocsis-Szűcs, <i>Dogmatikai prolegomena</i>, Budapest, 2000 (TKSZ) ▪ Bart Károly, <i>Kis dogmatika</i>, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD) ▪ Alister McGrath, <i>Bevezetés a keresztyén teológiába</i>, Budapest, 1995 (McGB) 				
Ajánlott irodalom:				

ETRR50 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése				
2. A felvilágosodás meghatározó képviselői Franciaországban, Angliában, Hollandiában, Németországban				
3. A felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)				
4. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai				
5. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria				
6. Francke és a hallei pietizmus				
7. Zinzendorf és a herrnhuti testvérközösség				
8. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták				
9. Pietista írók, énekszerzők				

10.Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
11.A német idealizmus, kriticizmus, klasszicizmus, romantika
12.Methodizmus, angol ébredési mozgalom
13.Külmisszió, észak-amerikai protestáns gyülekezetek létrehozása
14.Az egyházak helyzete, és a vallásügyi intézkedések a francia forradalom idején
15.A református és római katolikus egyház belső élete (febronianizmus, misztika, jozefinizmus)
Évközi tanulmányi követelmények:
Forráselemzés
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bucsay M., Az újkori egyháztörténet III. korszaka, Bp. 1970-71 ▪ Colijn, Jos, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996. ▪ Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000. ▪ Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906. ▪ Johannes Wallmann, A pietizmus, Kálvin Kiadó, 2000. 185.o.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975. ▪ Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth ▪ J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam. ▪ Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890. ▪ Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943. ▪ Payr Sándor, A pietizmus paedagogikája, Pozsony, 1908. ▪ Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986. ▪ Borbáth D., Francke, az árvák jótévője, Nagyvárad, é.n. ▪ Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903. ▪ Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat ▪ Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek ▪ Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912. ▪ Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966. ▪ O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934. ▪ Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949. ▪ Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996. ▪ Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

FILFT11 - RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: őszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Milétozsi filozófusok 2. Hérakleitosz 3. Xenophanész és Parmenidész 4. Püthagoreizmus, Szofisták 5. Platón az erényről 6. Platón ideaelmélete és lélekfilozófiája 7. Platón természetfilozófiája, teológiája, 8. Arisztotelész logikája, Arisztotelész természetfilozófiája és első filozófiája 				

9. Arisztotelész a lélekről és a megismerésről
10. Arisztotelész etikája és politikai filozófiája
11. Epikureizmus
12. Sztoikus természetfilozófia
13. Sztoikus ismeretelmélet
14. Sztoikus etika
15. Pürrhóni és akadémiai szkepticizmus
Évközi tanulmányi követelmények:
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ G. R. Kirk -J. E. Raven -M. Schofield, A preszókratikus filozófusok. Budapest, Atlantisz, 1998. 142-156; 165-188.; 220-228.; 251-257.; 279-316.; 360-384. ▪ A szofista filozófia (szerk. Steiger K.). In: Bp. Atlantisz, 1993. 7-8.; 12-22. ▪ Platón, "Szókratész védőbeszéde". In: Platón összes művei, Bp. Európa, 1984. I. kötet 399-440. ▪ Platón, "Kritón". In: P. ö. m., I. 441-468. ▪ Platón, "Phaidón". In: P. ö. m., I. 1019-1125. ▪ Platón, "Állam", V. könyv 474d - VII. könyv vége. In: P. ö. m., II. 367-518. ▪ Arisztotelész, Nikomakhoszi Etika Bp. 1987.; 1.-4.k. (5-120.o.) ▪ Cicero, Az istenek természetéről, Bp. 1986. ▪ Epikurosz, „Levél Hérodotoszhoz” in: Epikuros, Legfontosabb filozófiai tanításai. Bp. Farkas Lőrinc 1994. 45-77. (= in: Simon Endre /szerk./ Egyetemes filozófiatörténeti szöveggyűjtemény, Bp. Tankönyvkiadó 1971) ▪ Seneca: “A boldog életről” in: Seneca prózai művei II. Budapest, Szenszár, 2004, 265-297.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szofista filozófia (szerk. Steiger K.). In: Bp. Atlantisz, 1993. ▪ Arisztotelész: „A lélekről” in: Lélekfilozófiai írások (ford. Steiger K.) Budapest, Európa, 1988. 49-158. ▪ Boros Gábor (szerk.) Filozófia, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008. (megfelelő fejezetek)

FILFT16 - LATIN NYELV I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Kendeff Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: III.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozatok
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv első 3 leckéje alapján.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. hét: Bevezetés a latin nyelvbe; F-M: I/1				
2. hét: F-M: I/1				
3. hét: F-M: I/2				
4. hét: F-M: I/2				
5. hét: F-M: I/3				
6. hét: F-M: I/3				
7. hét: zh				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Órai munka Zárthelyi dolgozatok				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ferenczi Attila–Monostori Martina: <i>Latin nyelvkönyv</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Györkösy Alajos: <i>Latin–magyar kéziszótár</i>. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest ▪ Finály Henrik: <i>A latin nyelv szótára</i>. Magyar Elektronikus Könyvtár 				

- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

IV. félév

FILBT02 – BIBLIAI NYELVEK SZIGORLAT (HÉBER, GÖRÖG)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 5	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT13 – Héber nyelv IV. ÚSZBT33 – Görög nyelv IV.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere:

ÓSZBT13 – HÉBER NYELV IV.				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT12 – Héber nyelv III.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: tavaszi	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A héber igeragozás megismerése. Gutturális igék (primae, mediae, tertiae gutturálisok). A gyenge igék ragozása (pe-csoport, ayin-csoport, lámed-csoport). Többszörösen rendhagyó igék. Gyöklisták, gyakorlatok, ismétlések.

Evközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. PIB, Róma
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. Helbing & Lichtenhahn, Bazel

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. CUP, Cambridge

ÚSZBT33 – GÖRÖG NYELV IV.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E. 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT32 – Görög nyelv III.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév:	Értékelés módszere:

			IV.	Szóbeli beszámoló
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az Újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztény irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Előre szótárazás a köv. órai anyaghoz A jegylezáró szóbeli beszámolóra bocsátás feltétele a tanegység anyagát képező bibliai szakaszok saját kézzel írt nyelvtani feldolgozásának (preparálás) bemutatása				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Varga Zsigmond J. – Györi István: <i>Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv</i>, Sárospatak: SRTA, 2002 (harmadik kiadás) 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Déri Balázs – Hanula Gergely: <i>Újszövetségi görög nyelvkönyv</i>, Bp.: Argumentum, 2000; ▪ E. Bornemann – E. Risch: <i>Görög nyelvtan</i>, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999; ▪ Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: <i>Griechische Grammatik zum Neuen Testament</i>, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage); ▪ John W. Wenham: <i>The Elements of New Testament Greek</i>, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965); ▪ Eric G. Jay: <i>New Testament Greek: An Introductory Grammar</i>, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: <i>Újszövetségi görög-magyar szótár</i>, Bp. Kálvin Kiadó, 1992; ▪ Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: <i>Ógörög-magyar szótár</i>. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben); ▪ J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: <i>A Greek-English Lexicon of the Septuagint</i>, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft; ▪ J. H. Moulton – Nigel Turner: <i>A Grammar of New Testament Greek</i>, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark; ▪ J. Harold Greenlee: <i>A New Testament Greek Morpheme Lexicon</i>, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983; ▪ Nigel Turner: <i>Grammatical Insights into the New Testament</i>, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965); ▪ David Alan Black: <i>Linguistics for Students of New Testament Greek</i>, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988; ▪ Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, <i>Kleine neugriechische Grammatik</i>, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is. ▪ Az újgörög nyelvtani táblázatok is tartalmazza az alábbi szótár: Mohay András: <i>Újgörög-magyar kéziszótár</i>. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnomás: 2007) ▪ valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján: http://www.peterballa.coldal.hu/) 				

ÓSZBT15 - ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT14 – Ószövetségi bevezetés I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítse az önálló exegetikai munka elkészítésére.				

<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>
<i>Kötelező irodalom:</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ J. A. Soggin, <i>Bevezetés az Ószövetségbe</i>, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999. ▪ N. K. Gottwald, <i>The Hebrew Bible</i>, Philadelphia: Fortress Press, 1987. ▪ Th. C. Vriezen/A.S. van der Woude, <i>Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur</i>, Kampen: Kok, 2000. ▪ E. Zenger (Hrsg.), <i>Einleitung in das Alte Testament</i>, Stuttgart: Kohlhammer, 1998. ▪ Karasszon István, <i>Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára</i>, Komárom, 2006.
<i>Ajánlott irodalom:</i>

ÚSZBT35 - ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT34 – Újszövetségi bevezetés I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A tárgy feladata az Újszövetség lelkészi és vallástanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címeztek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
„Különleges” (speciális) bevezetéstani az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Referátum (önálló jelentkezés alapján) <i>A vizsgára állás feltétele:</i> egy külön füzetbe, <i>kézírással elkészítendő</i> az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, <i>könyvenként és fejezetenként</i> , minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen <i>meg is tanulandó</i> , a vizsgán el kell tudni mondani <i>az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!</i> (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstaniilag fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Balla Péter: <i>Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története</i> (2005) átdolgozott, második kiadása: <i>Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)</i>. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben) ▪ D. A. Carson – Douglas Moo: <i>Bevezetés az Újszövetségbe</i>. Budapest: KIA, 2007. ▪ Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: <i>Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás</i>. Budapest: Harmat Kiadó, 2008. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: <i>Introducing the New Testament: Its Literature and Theology</i>. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company ▪ Benyik György: <i>Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete</i>. Második kötet: <i>Introductio specialis</i>, 1995, Szeged: JATEPress ▪ Broer, Ingo: <i>Einleitung in das Neue Testament</i>. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag ▪ Brown, Raymond E.: <i>An Introduction to the New Testament</i>. 1997, New York: Doubleday ▪ Burkett, Delbert: <i>An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity</i>. 2002, Cambridge: 				

Cambridge University Press

- Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)
- Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
- Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
- Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
- Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók c. sorozat első négy kötete* (Szent István Társulat), ill. Cseri Kálmán: *Pál apostol*. Peter Wick: *Pál: A kereszténység tanítója*. (mindkettő: Kálvin Kiadó).
- Az Apokrif irodalomhoz megadok ajánlott szakirodalmat a bevezetéstani tankönyvem (*Az újszövetségi iratok története*) utolsó fejezetében

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT52 – Ókori vallástörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A ókori közel-keleti vallásoknak és az újszövetségi kor konkurens vallásainak megismerését követően a hallgatók betekintést nyerhetnek abba, hogy Izrael és az első keresztyének vallásossága hogyan tagozódik ebbe a rendszerbe.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Az ószövetségi vallás fejlődése és nagy témái: a kultusz, a szertartások, a papság, a próféták és az ünnepek Az első keresztyének vallása: mítosz és történelem; az első keresztyének etikája; az első keresztyének rituális nyelve; a keresztyénség mint önálló vallási jelrendszer; az őskeresztyénség krízisei				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Az órákon elhangzottak követése a kiadott szakirodalom alapján				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karasszon István, <i>Az óizraeli vallás</i>. Budapest, 1994. ▪ Theissen, Gerd, <i>Az első keresztyének vallása</i>, Budapest, 2001. ▪ Xeravits Géza, <i>Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról</i>. Pápa, 2004. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ M. Eliade, <i>Vallási hiedelmek és eszmék története I. köt.</i> Budapest, 1994. 				

DOERT21 - RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT13 – Dogmatika prolegomena	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A keresztyén gondolkodás történeti áttekintése, a dogmafejlődés legfontosabb állomásainak vizsgálata. A keresztyén tanítás egyetemes és felekezeti toposzainak áttekintő ismerete.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A hagyományozódás problémája az első századokban 2. Az apologéták és apostoli atyák 3. Krisztológiai tanfejlődés, egyetemes zsinatok és hitvallások 4. A keleti és nyugati trinitástan 5. Augustinus és hatása 6. A kora középkor tanbeli problémái Keleten és Nyugaton 				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
A kontaktórák látogatása, a kiadott szövegek olvasása és a tananyag folyamatos elsajátítása.				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jonathan Hill: <i>A keresztyén gondolkodás rövid története</i>, Athenaeum, Budapest, 2000. 1-119. ▪ Karl Heussi, <i>Az egyháztörténet kézikönyve</i>, Osiris, Budapest, 2000. 17-58.; 64-71.; 97-105.; 128-145. ▪ Tony Lane: <i>A keresztyén gondolkodás rövid története</i>, Harmat-Kálvin, 2001. 8-72. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Apostoli atyák</i>, (Ókeresztény írók 3.) Szerk. Vanyó László, Budapest, 1980. ▪ <i>A kappadókiai atyák</i> (Ókeresztény írók 6.) Szerk. Vanyó László, Budapest 1983. ▪ Vanyó László: <i>Bevezetés az ókeresztény kor dogmatörténetébe</i>, Szent István, Budapest, 1998. ▪ Adolf von Harnack: <i>Dogmatörténet</i>, Szentendre, 1998. 11-210. ▪ Bernhard Lohse: <i>A short History of Christian Doctrine</i>, Fortress P. Philadelphia, 1985. 1-155. 				

ETRRT51 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 2.				
Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ETRRT50 – Egyetemes egyháztörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Vizsgálja Hogyan engedelmessékedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
A reformáció kora: Kálvin János				
1. A XV.-XVI. századi egyházi és társadalmi viszonya, és szellemi irányzatai				
2. Kálvin ifjúkora, megtérése, reformátorrá válása				
3. Kálvin első genfi tartózkodása				
4. Confessio De Foy szerepe, Kálvin harcai a városvezetéssel, teológiai vitái				
5. Az új egyházszervezet, istentiszteleti rendtartás, egyházfegyelem megeremtése, exilium				
6. Strassbourg 1538-41				
7. Újra Genfben 1541-től				
8. Ordonances Ecclesiastiques				
9. Az egyház feladata, szolgálatai				
10. Consensus Tigurinus, sákramentumok a reformátoroknál				
11. Az Institutio kiadásai, és reformátori tanai				
12. Egyház és állam kapcsolata				
13. Tridenti Zsinat és határozatainak cáfolata				
14. Kálvin és Servet, részletek Sütő: Csillag a máglyán című drámájából				
15. Kálvin teológiájának, munkájának jelentősége, hatása az egyházi és társadalmi életre				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Forráselemzés				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932. ▪ Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906. ▪ Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996. ▪ Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Budapest, 1994. ▪ McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996. ▪ Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998. ▪ W. v Spijker, Kálvin élete és teológiája, Kálvin Kiadó, Budapest, 2003 ▪ Fazakas S. szerk.: Kálvin időszerűsége, Bp. Kálvin Kiadó, 2009. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adriányi Gábor, Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975. ▪ Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth ▪ Révész I., Kálvin élete és a kálvinizmus, Debrecen, 1909 ▪ Pruzsinszky P., Kálvin János, Pápa, 1909 ▪ Sebestyén J., A kálvinizmus és a kultúra, Bp. 1943. ▪ Szénási S., Kálvin emberi arca, Bp. 1986. ▪ Tamkó K., Egyháztörténelmi olvasmányok, Debrecen, 1907. ▪ Szántó K., „A reformáció története”, in: A katolikus egyház története, Bp. 1983. ▪ Gánóczy Sándor-Stefan Scheld, Kálvin hermeneutikája, Kálvin Kiadó, Bp. 1997. ▪ O. Chadwick, A reformáció, Bp. Osiris, 1998. ▪ Márk Ferenc, A genfi főiskola, Prot. Sz. 1907. ▪ Bartók György, Kálvin, mint nevelő, Prot. Sz. 1909 				

- Gyökössy Endre, A lelkipogozó Kálvin, Bp. 1996.
- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Bp. 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Bp. 1998.

FILFT12 - RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT11 – Részletes filozófiatörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Epikureizmus
2. Sztoikus filozófia
3. Szkeptizmus
4. Újplatonizmus
5. Augustinus
6. Anselmus
7. Abaelardus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- "Epikurosz, „Levél Hérodotoszhoz”, in: Epikuros legfontosabb filozófiai tanításai. Bp. Farkas Lőrinc 1994.
- Epiktétosz: „A szabadságról”, in: Sztoikus etikai antológia (szerk. Steiger K.) Bp. 1983. 73-
- Sextus Empiricus, A pürrhonizmus alapvonalai 1-8. fejezet, in: Antik Szkeptizmus, Budapest, Atlantisz 1998.
- Anselmus: „Proszlogion”, in: Canterbury-i Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, Az egyről, a szellemről és a lélekről Bp. 1986. 223-240 (= in Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény.(szerk. Steiger Kornél/
- Szent Ágoston, Vallomások (ford. Városi István), Budapest, Gondolat, 1982., 10. könyv
- Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Abaelardus, Etika /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989
- Boros Gábor (főszerk.) Filozófia. Budapest, Akadémiai, 2007 (a témákhoz kapcsolódó fejezetek)

Ajánlott irodalom:

- Sir D. Ross, Arisztotelész. Bp. Osiris, 1996.
- A. Long, Hellenisztikus filozófia, Budapest, Osiris, 1998.
- R.T. Wallis, Az újplatonizmus, Bp. Osiris 2002. Kül. 61-138.
- Kendeffy Gábor, "Augustinus" in: Havas László – Tegye Imre (szerk.), Bevezetés az Ókortudományba IV. Debrecen, Kossuth Egyetem Kiadó 2001. 455-498.
- Chr. Stead, A filozófia a keresztyén ókorban, Budapest, Osiris 2002.

FILFT17 - LATIN NYELV II.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E. 15	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT16 – Latin nyelv I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: IV.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv I/4.–I/6. leckéi alapján.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. hét: F-M: I/4. 2. hét: F-M: I/4. 3. hét: F-M: I/5. 4. hét: F-M: I/5. 5. hét: F-M: I/6. 6. hét: F-M: I/6. 7. hét: zh				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Órai munka Zárthelyi dolgozat				
Kötelező irodalom:				
▪ Ferenczi Attila–Monostori Martina: <i>Latin nyelvkönyv</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest				
Ajánlott irodalom:				
▪ Györkösy Alajos: <i>Latin–magyar kéziszótár</i> . Akadémiai Könyvkiadó, Budapest ▪ Finály Henrik: <i>A latin nyelv szótára</i> . MEK ▪ Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: <i>Latin nyelvtan a középiskolák számára</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest				

V. félév

BTHBT54 - BIBLIAI KORTÖRTÉNET I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT51 – Bibliaismeret II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat (45%) + Kollokvium (55%)
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra) 2. Az államiság előtti Izrael 3. Izrael és Júda királyságai 4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, AsszírIA, Babilon, Perzsia)				

5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)
Évközi tanulmányi követelmények:
Zárthelyi dolgozat az első három témakörből.
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991. ▪ Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991. ▪ Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983. ▪ Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003. ▪ Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffild, 1993. ▪ Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987. ▪ Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969. ▪ Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983. ▪ Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986. ▪ Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985. ▪ Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973. ▪ Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991. ▪ Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o. ▪ Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985. ▪ Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998. ▪ McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999. ▪ Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954. ▪ Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o ▪ Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

ÓSZBT16 - ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT13 – Héber nyelv IV.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A kurzus célja, hogy az izraeli történelem és történetírás háttérén vizsgálja a Biblia mondanivalóját. A szakirodalom özönéből példák kiemelésével módszertani felkészítés is kíván nyújtani a kurzus a történelem és a teológia kölcsönhatásainak felfedéséhez és kiértékeléséhez.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Érintett témák: bibliafordítás, hermeneutika, exegetikai irányzatok. Önálló bibliafordításra való képesség megszerzése.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Leadandó fordítás egy kijelölt bibliai perikópáról, egy exegetikai rövid dolgozat, óralátogatás és órai aktivitás.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ BHS, HALOT, BDB, GES., UFO, LXX, Vulg., NRSV, NZB 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karasszon István: Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana ▪ Tóth Kálmán: Bibliafordítás, bibliamagyarázat ▪ E. Nida: Egyik nyelvről a másikra 				

ÚSZBT36 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT33 – Görög nyelv IV.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása - kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével -, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A félév súlypontját az újszövetségi példázat magyarázásának és értelmezésének kérdése képezi Lukács evangélista saját anyagát képező jézusi példabeszédek alapján. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvart, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Protestáns teológus szakon: görög szószedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján). (A szószedet ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.) A vizsga részét képezi Bolyki János: <i>Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái</i> című tankönyvéből <i>Az újszövetségi írásmagyarázat módszerei</i> alfejezet (49-89. old.)				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bolyki János: <i>Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái</i>. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998. ▪ Luz, Ulrich: <i>Das Evangelium nach Matthäus (Mt. 1-7)</i>, EKK I/1. Zürich, Düsseldorf: Benziger Verlag, Neukirchener Verlag, 1997. 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kommentárok magyar és idegen nyelven 				

DOERT16 – DOGMATIKA I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E. 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT51 – Bibliaismeret II. DOERT13 – Dogmatika prolegomena DOERT21 – Részletes dogmatörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika 2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák 3. A teremtő és gondviselő Isten 4. A láthatatlan világ és az ember 5. Jézus Krisztus személye 				

Évközi tanulmányi követelmények:
Referátum
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n. ▪ Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995. ▪ Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994. ▪ Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Budapest, 1995. ▪ Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985. ▪ Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995. ▪ Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969. ▪ Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996. ▪ Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994

DOERT22 - RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT21 – Részletes dogmatörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A középkor, a reformáció és a protestáns ortodoxia teológiája.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A jelzett kor legfontosabb irányzatainak, teológus személyiségeinek ismerete. A teológiai folyamatok összefüggéseinek megértése.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tony Lane: A keresztyén gondolkodás rövid története ▪ Jonathan Hill: A keresztyén gondolkodás története ▪ Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra 				
Ajánlott irodalom:				

ETRRT52 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ETRRT51 – Egyetemes egyháztörténet II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere: Szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Az ellenreformációtól napjainkig				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások 2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyolai Ignác 				

3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrechi Zsinat végzéseinek elemzése
6. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
7. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai, pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
8. Francke és a hallei pietizmus, Zinzendorf és a herrnhuti testvérközösség
9. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
10. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió
11. Romantikától az I. Világháborúig, a kor jellemző történelmi, gazdasági, politikai, kulturális eseményei, Szent Szövetség és kora
12. A római katolikus egyház restaurációja, a Kúria politikája I. Vatikáni Zsinat, Bismark és a kulturkampf
13. Német protestánsok a szociális helyzet megoldásáért
14. A holland reformátusok a XIX-XX. Században, egyházszakadás, új egyházak, megújulás
15. Hitvalló egyház és a Barmeni Hitvallás
16. II. Vatikáni Zsinat, Charta Ocumenica, Dominus Jesus elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig, Budapest, 1969.
- Csohány J., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete, Debrecen, 1974.
- J. Colijn, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Osiris, Bp. 2000.
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Kálvin Kiadó, Bp. 2008.
- J. Wallmann, A pietizmus, Bp. Kálvin Kiadó 2000.

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czakó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietizmus paedagogikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótévője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996.
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak 1906

- Pásztor J., A svájci vallásos szocializmus és hatásai a magyar reformátusok között, Budapest, 1969.
- Pásztor J., Dialogusok a református és az orthodox egyházak között, Th. Szemle, XXV. Évf. 1982.
- Horváth J., A külmisszió lényege, A külmisszió alapvetése, Teológiai tanulmányok 47., Debrecen, 1936.
- A Schweitzer, Életem és gondolataim, Budapest, 1974.
- Bodoky R., Livigstone, Budapest, 1969.
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó Konrád, A katolikus egyház története, Budapest, 1983.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- M. Weber, A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme, Budapest, 1982. Gondolat.
- M. Weber, Gazdaság és társadalom, Budapest, 1967.
- M. Weber, Gazdaságtörténet, Budapest, 1979.
- J. Hubert, A Zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- Diós I., A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, Szent István Társulat, Bp. 2000.
- Nemeshegyi P., Mit mond nekünk a II. Vatikáni Zsinat? Korda, Kecskemét, 1996.
- Ladányi S., Abraham Kuyper, Vázlatos visszatekintés a holland református egyház utóbbi két évszázados történetére..., Th. Szemle, 1988. XXXI. 98-100.
- J. Moltmann, A jelen kor szenvedései. Az egyház mártírjai, Th. Szemle, 1987. XXX: 237-239.
- Pákozdy L. M., A hetvenéves Niemöller Márton egy emberöltő a német protestáns egyháztörténete tükrében, Th. Szemle, 1961. IV. 328-335.
- Vályi Nagy E., A protestáns-római katolikus párbeszéd, Th. Szemle, 1971. XIV. 211-216.

ETRRT54 - MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyarság krisztianizálódása folyamatának megismerése, a keresztyén kultúra hatásának fokozatos beépülése és hatásának megértése, a keresztyén egyház szervezetének kialakítása, majd alakulása. A reformáció szükségességének, okainak feltárása, európai összefüggéseinek a magyarországi reformáció folyamatának, jelentősebb alakjainak megismerése, a magyar művelődésre gyakorolt hatásának megértése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság:
  - a magyarság krisztianizálása,
  - a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei:
  - a római katolikus egyház állapota Magyarországon a XV. században és a XVI. század elején,
  - a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon,
  - a ferences rend obszerváns ágának tevékenysége Magyarországon a XV. és XVI. században,
  - a huszitizmus Magyarországon,
  - a Dózsa-féle parasztháború „ideológiája”,
  - mindezek hatása, jelentősége a magyarországi reformáció előkészítésében, majd terjedésére
3. A reformáció Magyarországon a mohácsi csatavesztés előtt.
4. Mohács és a reformáció:
  - a „mohácsi vész” (csatavesztés) hatása a reformációra; „szemléletváltás”,
  - a reformáció terjedése a királyi Magyarországon.
5. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban.
6. A reformáció terjedése, helyzete Erdélyben.
7. A reformáció terjesztői és pártfogói:
  - a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében.
8. A reformáció teológiai-hitvallási irányai I.:

<ul style="list-style-type: none"> - a keresztyén humanizmus, - a „wittenbergi”, Luther-Melanchthon-i („evangélikus”) irányzat; Dévai (Bíró) Mátyás, Ozorai Imre
9. Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, stb.
10. A reformáció teológiai-hitvallási irányjai II.: <ul style="list-style-type: none"> - a helvét (svájci, „református”) irány megjelenése, térhódítása-elterjedése Kálmáncsehi Sánta Márton,
11. Szegeði Kis István, Méliusz Juhász Péter, stb.
12. A reformáció teológiai-hitvallási irányjai III.: <ul style="list-style-type: none"> - az anabaptisták (Fischer András), - az antitrinitárius (socinianus, unitárius) irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, az ellenük való küzdelem, a hitviták (nagyharsányi, budai, pécsi, debreceni, váradi, stb. disputa); Erdélyben való elismerésük; Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György, stb.
13. A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása.
14. A reformáció és az iskolaügy, iskolázás; jelentősebb protestáns (főként református iskolák); külföldi tanulmányutak (peregrináció); teológiai irodalom, bibliafordítások a reformáció századában.
15. Az állam magatartása a protestantizmussal szemben (a protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása) a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben.
Évközi tanulmányi követelmények:
Óralátogatás
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907) ▪ Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.) ▪ Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp. 1949)
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig (Bp. 1922, reprint 1986); ▪ Zoványi Jenő: A magyar protestantizmus 1565-től 1600-ig (Bp. 1977); ▪ Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985); ▪ Egyháztörténet 1. (Szerk. Tóth Kása István, Tökéczky László, Bp. 1997. 2. kiad. 1999.); ▪ Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt (Sárospatak, 1992, 2. átdolg. Kiad. 2001.)

FILFT13 - RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT12 – Részletes filozófiatörténet II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere: Szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat a középkor filozófiájának legfontosabb csomópontjaival. Mivel elsősorban a szövegek értelmezéséhez szeretnénk kulcsot adni, a hangsúlyokat az is meghatározza, hogy mely szerzők fontos művei olvashatók magyar nyelven.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Tematika órák szerinti lebontásban:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Augustinus, 2. Anselmus 3. Abaelardus 4. Aquinói Tamás 5. Descartes 6. Spinoza 7. Locke 8. Kant 				
Évközi tanulmányi követelmények:				

Kötelező irodalom:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Augustinus: „A szabad akaratról”. In: Szent Ágoston, <i>A boldog életről, A szabad akaratról</i> (ford. Tar I.) Bp. 1989. ▪ Anselmus: „Proszlogion”, in: Canterbury-i Szent Anzelm, <i>Filozófiai és teológiai művek</i>. Budapest, Osiris, 2001. 165-204. ▪ Abaelardus, <i>Etika</i> /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989, 49-71.(I-III. fej.) ▪ Aquinói Szent Tamás: <i>A teológia foglalatata (Summa Theologiae)</i>, Első rész, 1. quaestio (ford. Tudós-Takács János, Bp. 1994) (másik fordításban: Klima Gyula, “Az öt út. Aquinói Tamás istenbizonyítékai”, Világosság 1981. december, Melléklet) ▪ Aquinói Szent. Tamás. <i>A világ örökkévalóságáról</i>. Budapest,. Józsoveg, 1998, ▪ René Descartes: <i>Elmélkedések az első filozófiáról</i>. Atlantisz Kiadó 1994. ▪ Spinoza: <i>Etika</i> I-III., V. rész Budapest: Osiris, 1997., 23-252., 349-394. ▪ Locke: <i>Értekezés az emberi értelemről</i> (Új kiadás) Levél az olvasóhoz; I. könyv: Bevezetés, 1-3. fej., II. könyv: 1-2, 5-9, 11./1-11, 12, 22-24, 26, 32; III. könyv: 1-6, 9-11; IV. könyv: 1-2, 5, 9-11, 15-21. Budapest: Osiris, 2003. ▪ Immanuel Kant: <i>Prolegomena</i>. Atlantisz, 1999 ▪ Boros Gábor (szerk.) <i>Filozófia</i>, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008. (megfelelő fejezetek) 	
Ajánlott irodalom:	

FILFT18 - LATIN NYELV III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT17 – Latin nyelv II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: őszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: V.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A latin nyelv mondattani alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv II/1.–II/3. leckéi alapján.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. hét: ismétlés; F-M: II/1				
2. hét: F-M: II/1				
3. hét: F-M: II/2				
4. hét: F-M: II/2				
5. hét: F-M: II/3				
6. hét: F-M: II/3				
7. hét: zh				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Órai munka Zárthelyi dolgozat				
Kötelező irodalom:				
▪ Ferenczi Attila–Monostori Martina: <i>Latin nyelvkönyv</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest				
Ajánlott irodalom:				
▪ Györkösy Alajos: <i>Latin–magyar kéziszótár</i> . Akadémiai Könyvkiadó, Budapest				
▪ Finály Henrik: <i>A latin nyelv szótára</i> . Magyar Elektronikus Könyvtár				
▪ Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: <i>Latin nyelvtan a középiskolák számára</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest				

ŐSZAT01 - EXEGETIKAI DOLGOZAT I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 5	Előtanulmányi kötelezettség: FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:

ŐSZAT02 - EXEGETIKAI DOLGOZAT II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 5	Előtanulmányi kötelezettség: FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:

Nem kell az egész újszövetségi könyvre vonatkozó bevezetéstani tudnivalókat felsorolni, hanem elég, ha az exegetálandó szakaszra vonatkozó esetleges bevezetéstani tudnivalókkal foglalkoznak röviden a dolgozat elején. Protestáns teológus szakon ajánlott a saját fordítás készítése. Ha nem készítenek saját fordítást, akkor nevezzék meg, hogy melyik fordítást veszik alapul, és fűzzenek hozzá fordítási megjegyzéseket (pl. hol van más fordítási lehetőség, miért értenek egyet, esetleg miért fordítanának másként egy-egy konkrét kifejezést). Vegyék figyelembe a lényegesebb szövegvariánsokat. Nem szükséges teljes nyelvtani preparációt készíteni, hanem csak az exegetikai következtetések vagy a fordítás szempontjából fontos szavak jelentését és nyelvtani alakját kell megadni.

Tárgyalják az egyes perikópák szerkezeti felépítését (beleértve a kontextusban elfoglalt helyét, a perikópák „határait”), műfaját, esetleges tradíció- és redakciótörténetét, az eredeti olvasók helyzetét (ha az kikutatható) és röviden a szöveg kérügmatisz-teológiai mondanivalóját. Exegetálják a szöveget versenként, ill. gondolati egységeként sorban haladva. Az alapvizsga dolgozatot rövid bevezetéssel kezdjék, majd összefoglaló befejezéssel zárják.

Szótárak, fogalmi szókönyvek, lexikonok és részletes exegetikai kommentárok használata elvárt. A segédeszközök használatának mértékét a dolgozatírók igényessége és az elérni kívánt érdemjegy szabja meg.

A szó szerinti idézet idézőjelbe teendő, a leőhely pontos megadásával. Ha csak gondolatokat vesznek át (nem szó szerint idézve), akkor is adják meg, hogy kire hivatkoznak (oldalszámmal), a tudományos dolgozat kritériumainak megfelelően. Külön bibliográfia is készítenő, a szerzők családneve szerint, alfabetikus rendben.

A bibliai könyvek rövidítésekör és a bibliai helyek megjelölésekör a protestáns új fordítású Biblia függelékében található rendszert használják. A dolgozat ne legyen csupán idézetek egymásutánja, hanem legyen egyensúlyban a saját értékelés és a szakirodalom bemutatása. A beadás előtt nézzék át és javítsák át (ha kell, még egyszer nyomtassák ki) a dolgozatot, mert a formai hibák, helyesírási hibák esetlegesen nagy száma is jegyrontó tényező! A görög hehezet és hangsúly kézzel is kitéhető – a lényeg, hogy hibátlan legyen.

A dolgozat ne legyen több 35 oldalnál (A4-es lapon, másféles sorközzel, 12-es betűmérettel gépelve), és ne legyen kevesebb 25 oldalnál.

Kérem, hasznosítsák az alábbi két rövid írás tartalmi és formai tudnivalóit:

Balla P.: *Hogyan készítsünk exegezist?* és: *Tudományos dolgozat készítése*. Ezek megtalálhatók az interneten, Balla Péter önálló weblapján (<http://www.peterballa.eoldal.hu/>). Kérdéseikkel fordulhatnak Dr. Balla Péterhez, továbbá Dr. Pap Ferenc docenshez is.

BTHBT55 - BIBLIAI KORTÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT54 – Bibliai kortörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai hátterét.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei 2. A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai 3. A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság 4. A Római birodalom és Izrael 5. Heródes és utódai 6. A keresztyénség megjelenése 7. Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre 8. A Bar-Kochba felkelés 				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Zárthelyi dolgozat az első három témakörből				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karasszon István (1991) <i>Izrael története</i> (jegyzet) Budapest ▪ H. Jagersma (1991) <i>Izrael története 2.</i> Budapest 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ H. H. Ben-Sasson (1969) <i>A History of the Jewish People</i>, London ▪ J. Allerhand (1987) <i>A zsidóság története</i>, Budapest ▪ E. Fergusson (1999) <i>A keresztyénség bölcsője</i> Budapest, Osiris ▪ S. Schwartz (2001) <i>Imperialism and Jewish Society, 200 B.C.E. to 640 C.E.</i> Princeton ▪ E. Haag (2003) <i>Das Hellenistische Zeitalter</i> Stuttgart, Kohlhammer 				

ÓSZBT17 - ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT16 – Ószövetségi írásmagyarázat I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikai munka segédanyagok használatával.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Program: az exegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa exegézise szakirodalom segítségével.				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ BHS ▪ a Török Pál Könyvtár szótárai, lexikonjai, kommentárjai 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				

- A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint.

ÚSZBT37 - ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT II.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT36 – Újszövetségi írásmagyarázat I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendők, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvart, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Protestáns teológus szakon: görög szövedet (tudnivalók: Balla Péter honlapján) A szövedetet a félév végén kell átadni a tanárnak Zh a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kozma Zsolt: <i>Jézus Krisztus példázatai</i>. Iránytű Kiadó, Budapest, 2002. ▪ Bolyki János: <i>Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái</i>. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998. ▪ U. Luz: <i>Das Evangelium nach Matthäus</i>. (4 kötet, EKK) 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ További kommentárok magyar és idegen nyelven 				

DOERT16 - DOGMATIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT16 – Dogmatika I. DOERT22 – Részletes dogmatörténet II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világrépről.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk. 2. Az engedelmesség, szenvedés keresztyén 3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel 4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés 5. Megtérés, újjászületés 6. A Szentlélek személye és munkája 				

7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia
Évközi tanulmányi követelmények:
Referátum
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n. ▪ Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995. ▪ Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994. ▪ Alister McGrath: Bevezetés a keresztyény teológiába. Budapest, 1995. ▪ Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985. ▪ Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996. ▪ Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962. ▪ John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977. ▪ Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994. ▪ Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966. ▪ Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001. ▪ Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990. ▪ Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

DOERT23 - RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT22 – Részletes dogmatörténet II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A XX. századi teológusok Barth Károlytól Pannenbergig.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ J.Hill <i>A keresztyény gondolkodás története</i> Athaeneum (Budapest) 2000 . 249-316 ▪ Tony Lane, <i>A keresztyény gondolkodás rövid története</i>, Harmat-Kálvin, Budapest 2001.(A XX. századi teológusok) 				
Ajánlott irodalom:				

ETRRT55 - MAGYAR EGYHÁZTRÖTÉNET II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ETRRT54 – Magyar egyháztörténet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév:	Értékelés módszere:

<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>
A magyar református egyház történetének ismerete, az összefüggések megértése egyházunk eseményei és a „világ” történései között, az alábbi témák alapján:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Az ellenreformáció és a római katolikus restauráció Magyarországon a XVI-XVII. században. 2. Pázmány Péter tevékenysége és ellenreformációs jelentősége. 3. Bocskai István és a bécsi béke (1606), az 1608. évi törvények. 4. Bethlen Gábor egyházpolitikai jelentősége, hadjáratai a protestantizmus védelme érdekében. a. és II. Rákóczi György (és Lorántffy Zsuzsanna) egyházpolitikai jelentősége, Erdély védelmező szerepe a XVII. században. 5. A "véres ellenreformáció" (a gyászévtized). Az ellenreformáció erőszakos módszerei a protestantizmus elnyomására. 6. A XVII. század végi protestáns egyházakat érintő törvények (1681, 1687, 1691) és azok hatása az egyházak életére. 7. A Rákóczi-szabadságharc egyházpolitikai vonatkozásai. a. Károly egyházpolitikája, a csendes ellenreformáció kora. 8. Mária Terézia egyházpolitikája. a. József egyházpolitikája, és a türelmi rendelet. 9. II. Lipót egyházpolitikája és az 1791: XXVI. törvénycikk hatása.
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>
A fent említett témák térben és időben való elhelyezése, és az összefüggések helyes alkalmazása.
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>
Óralátogatás
<i>Kötelező irodalom:</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tóth-Kása István – Tökéczki László: Egyháztörténet 1. (Református Pedagógiai Intézet 1997) ▪ Ladányi Sándor – Tóth-Kása István – Tökéczki László: Egyháztörténet 2. (Református Pedagógiai Intézet 1998) ▪ Bíró Sándor - Bucsay Mihály - Tóth Endre - Varga Zoltán: A magyar református egyház története. (Sárospataki Teológiai Akadémia, Sárospatak, 1995.)
<i>Ajánlott irodalom:</i>

FILFT14 – RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET IV.				
Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT13 – Részletes filozófiatörténet III.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A kurzus a Filozófiatörténet 1-3 kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb vonalaival megismertesse, egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A reneszánsz természet és politikai filozófiája 2. A Kartézianizmus 3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája 4. G.W. Leibniz 5. Empírizmus és szkepticizmus 6. I. Kant és az észkritika 7. G.W.Fr. Hegel 8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei 9. Fr. Nietzsche 10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus 				

11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus
Évközi tanulmányi követelmények:
Az előadásokon való aktív részvétel. Részvétel a kötelező irodalom feldolgozásában.
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G. Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o. ▪ N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik jó) ▪ R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980,167-215.o. ▪ Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o. ▪ G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest,1886, 5-57.o. ▪ J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I, kötet Első könyv 23-91.o. ▪ Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o. ▪ G. W. Fr. A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o. ▪ S Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kirkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest,1982, 266-321.o. ▪ Fr. Nietzsche, Így szólt Zarathustra. In. Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uó. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005. ▪ M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o. ▪ L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán tárgyalt problémák kerülnek számonkérésre). ▪ K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső et al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A hallgatói igényeknek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

FILFT19 - LATIN NYELV IV.				
Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT18 – Latin nyelv III.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VI.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A latin nyelv alapjainak elsajátítása.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. hét: F-M: II/4 2. hét: F-M: II/4 3. hét: F-M: II/4 4. hét: F-M: II/5 5. hét: F-M: II/5 6. hét: F-M: II/6 7. hét: F-M: II/6 8. hét: F-M: II/6 9. hét: F-M: III/1 10. hét: F-M: III/2 11. hét: F-M: III/3 12. hét: zh 13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Új anyag megtanulása, házi feladat óráról órára				

Órai munka Zárthelyi dolgozatok
Kötelező irodalom:
▪ Ferenczi Attila–Monostori Martina: <i>Latin nyelvkönyv</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
Ajánlott irodalom:
▪ Szabadi István: <i>Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)</i> . Sárospatak, 2002
▪ Györkösy Alajos: <i>Latin–magyar kéziszótár</i> . Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
▪ Finály Henrik: <i>A latin nyelv szótára</i> . Magyar Elektronikus Könyvtár
▪ Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: <i>Latin nyelvtan a középiskolák számára</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

VII. félév

FILFT02 - FILOZÓFIAI ÉS LATIN NYELV SZIGORLAT (FILOZÓFIATÖRTÉNET, VALLÁSFILOZÓFIA, LATIN)				
Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 5	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT14 – Részletes filozófiatörténet IV. FILFT15 – Vallásfilozófia FILFT19 – Latin nyelv IV.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:

ETRRT02 - HISTÓRIAI SZIGORLAT (EGYETEMES ÉS MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 5	Előtanulmányi kötelezettség: ETRRT52 – Egyetemes egyháztörténet III. ETRRT56 – Magyar egyháztörténet III.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:

ÓSZBT18 - ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy az izraeli történelem és történetírás hátterén vizsgálja a Biblia mondanivalóját. A szakirodalom özőnéből példák kiemelésével módszertani felkészítés is kíván nyújtani a kurzus a történelem és a teológia kölcsönhatásainak felfedéséhez és kiértékeléséhez.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Érintett témák: bibliafordítás, hermeneütika, exegetikai irányzatok. Önálló bibliafordításra való képesség megszerzése, exegetikai alpművek megismerése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Leadandó fordítás egy kijelölt bibliai perikópáról, egy exegetikai rövid dolgozat, óralátogatás és órai aktivitás.
Kötelező irodalom:
▪ BHS, HALOT, BDB, GES., UFO, LXX, Vulg., NRSV, NZB
Ajánlott irodalom:
▪ Karasszon István: Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana
▪ Tóth Kálmán: Bibliafordítás, bibliamagyarázat
▪ E. Nida: Egyik nyelvről a másikra

ÚSZBT38 - ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT III.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: őszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetési stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár szakos hallgatók.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise protestáns teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Protestáns teológus szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján). (A szószeret ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)				
Kötelező irodalom:				
▪ Luz, Ulrich: <i>Das Evangelium nach Matthäus</i> . (EKK)				
▪ Bolyki János: <i>Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái</i> . Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.				
Ajánlott irodalom:				
▪ Kommentárok magyar és idegen nyelven				

BTHBT56 - BIBLIAI TEOLÓGIA I. (ÓSZ.)				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT15 – Ószövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: őszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggésrendszerének megismerése				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. Bevezetés, a tudományág története, bibliai teológiai típusok, legjelentősebb művek				
2. Egyes korszakok és bibliai könyvek teológiája				
3. Egyes teológiai gondolatok és változásai az Ósz-ben				

4. Posztbiblikus (intertestamentális) teológiai fejlődések
Évközi tanulmányi követelmények:
1. Zárthelyi dolgozat: Von Rad I. (30%) 2. Zárthelyi dolgozat: Von Rad II. (30%)
Kötelező irodalom:
▪ G. von Rad (2000, 2001): <i>Az Ószövetség teológiája I-II.</i> Osiris Kiadó, Budapest.
Ajánlott irodalom:
▪ H. Gese (1977) <i>Biblische Theologie</i> München ▪ Tóth Kálmán: (1979): <i>Az Ószövetség biblikai teológiája</i> (jegyzet) Budapest ▪ B. S. Childs (1985) <i>Old Testament in a Canonical Context</i> , London, SCM ▪ R. Albertz (1992). <i>Religionsgeschichte Israels</i> . Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: <i>A History of Israelite Religion in the Old Testament</i> Louisville, Westminster John Knox Press ▪ W. Bruggemann (1997): <i>Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy</i> . Minneapolis, Fortress Press ▪ E. S. Gerstemberger (2005) <i>Theologien des Alten Testaments</i> . Stuttgart, Kohlhammer ▪ Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

FILFT27 - A HERMENEUTIKA KÉRDÉSEI ÉS TÖRTÉNETE I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT26 – Bevezetés a hermeneutikába	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A kurzus első félévben áttekintí a protestáns hermeneutika legfontosabb kérdéseit (sensus literalis, sensus plenior, tipológia, inspiráció, a képi nyelv, a látás és hallás hermeneutikája, oralitás, hatástörténet stb.) A második félévben hermeneutikai szövegek tanulmányozásával történeti áttekintésben vizsgáljuk a bibliai szövegértelmezés elvi kérdéseit (az Újszövetség hermeneutikája, Origenesz, az alexandriai iskola, az antiochiai iskola, Tyconius, Augustinus, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi Tamás, Fiorei Joachim, Luther, Tyndale, Kálvin, Flacius, orthodoxia, pietizmus, felvilágosodás, racionalizmus, liberalizmus, neoorthodoxia, mítosztalanítás.)				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
1. A bibliaértelmezés kérdései 2. A bibliaértelmezés az ókorban és a középkorban 3. A bibliaértelmezés a reformáció idején				
Évközi tanulmányi követelmények:				
▪ Fabiny Tibor, <i>A keresztény hermeneutika kérdései és története</i> . I. Budapest, HKK, 1998 ▪ Tőkés István, <i>A bibliai hermeneutika története</i> , Kolozsvár, 1985 ▪ Jeanrond, Werner G., <i>Theological Hermeneutics: Development and Significance</i> . London: Macmillan, 1987				
Kötelező irodalom:				
▪ Barton, John (szerk.), <i>The Cambridge Companion to Biblical Interpretation</i> , Cambridge, Cambridge University Press, 1998. ▪ Breck, John, <i>The Power of the Word in the Worshipping Church</i> , St. Vladimir Seminary Press, New York, 1986 ▪ Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), <i>Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday</i> . Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 1991 ▪ Davies, Ellen- Hays, Richard B., (szerk.) <i>The Art of Reading Scripture</i> Grand rapids Michigan, William B. Eerdmans, 2003. ▪ Fabiny Tibor (szerk.) <i>A hermeneutika elmélete</i> , Ikonológia és Műértelmezés 3. Szeged, JATEPress, 1998				

<p>(1987).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fabiny Tibor (szerk.) <i>A tipológiai szimbolizmus</i>, Ikonológia és Műértelmezés 4. Szeged, JATEPress, 1998 (1988). ▪ Fabiny, T. <i>The Lion and the Lamb, Figuralism and Fulfilment in the Bible, Art and Literature</i>, London, Macmillan, New York St Martin's Press, 1992. ▪ Fabiny, T. – Lukács Tamás (szerk.) <i>Irodalomtudomány és bibliai hermeneutika</i> Budapest, Hermeneutikai Kutatóközpont, 1998.
<p>Ajánlott irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mayordomo, M (szerk.) <i>Die Prägende Kraft der Texte. Hermeneutik und Wirkungsgeschichte des Neuen Testaments.</i>, (Ein Symposium zu Ehren von Ulrich Luz) Stuttgarter Bibelstudien, 199. Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, 2005. ▪ Muller, Richard A. – Thompson, John L. (szerk.) <i>Biblical Interpretation in the Era of the Reformation, Essays Presented to David C. Steinmetz in Honor of His Sixtieth Birthday</i>, Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 1996 ▪ Watson, Francis, <i>The Open Text. New Directions for Biblical Studies?</i> London, SCM, Ltd, 1993. ▪ Webster, John, <i>Holy Scripture, A Dogmatic Sketch</i>, Cambridge, Cambridge UP, 2003. ▪ Weder, Hans, <i>Neutestamentliche Hermeneutik</i>. Zürich, 1984

DOERT18 - ETIKA I.				
Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásaival ismerkedik meg a hallgató.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ethosz és etika 2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia 3. Evangélium és törvény 4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat 5. Rendek, mandátumok és intézmények 6. <i>I. zárthelyi dolgozat</i> 7. A keresztyén ókor etikái 8. A skolasztika etikája 9. A reformáció etikája 10. A liberális teológiai etika 11. A 20. századi protestáns etika 12. <i>II. zárthelyi dolgozat</i> 				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993 ▪ Török István: Etika. Kolozsvár, 1997 ▪ Sebestyén Jenő: Református etika. Budapest, Gödöllő, 1993 ▪ Szathmáry Sándor: Teológiai Antropológia dióhéjban. Budapest, 1990 ▪ Barth Károly: Evangélium és törvény. Budapest, 1997 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				

- Anzenbacher, Arno: Keresztény társadalometika. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: Etika. Szentendre, 1999
- Frey, Christofer: Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: Alapvető etika. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servias: A keresztény erkölcssteológia forrásai. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Általános erkölcssteológia. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Speciális erkölcssteológia. Budapest, 2001

ETRRT56 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET III.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ETRRT55 – Magyar egyháztörténet II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: őszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A XIX. század második felének egyháztörténelmi eseményei a politikai, történelmi és társadalmi történések fényében. A XX. századi történelmi viharok hatása az egyházakra, különösen is annak erkölcsi tartására. A belső megújulási mozgalmak számbavétele, a lelki tartás megmutatása. A XX. század utolsó évtizedének értékelése a protestáns egyházak történelmének 1920-1990-ig tartó korszakának fényében.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ferenc és V. Ferdinánd egyház és valláspolitikája
2. Vallásügy a reformországgyűléseken
3. 1848/1849-es forradalom és szabadságharc, a protestáns egyházak szerepe, 1848. XX tc tartalma,
4. jelentősége
5. Magyar protestáns egyházak helyzete 1849-1867 között
6. Magyar protestáns iskolaügy helyzete (pesti ref. főiskola, és gimnázium, Török Pál, Gönczy Pál)
7. Kiegészítés vallásügyi vonatkozásai és a protestáns oktatásügy a dualizmus korában
8. 1881. évi debreceni zsinat előzményei, tartalma, jelentőség
9. Teológiai irányzatok a XIX. sz. végén a protestáns teológiában
10. Szekták kialakulása a XIX. sz. végén Magyarországon
11. Belmisszió XIX. sz. végén Magyarországon
12. A Magyarországi Református Egyház az I. világháború végén és a Tanácsköztársaság idején
13. A trianoni békeszerződés hatása a Magyarországi Református Egyházra és az egyházi reform- kísérletek
14. A Református Egyházban a két világháború között (földkérdés, munkáskérdés, egyesületek tevékenysége, Szárszói konferenciák, zsidókérdés)
15. A Magyarországi Református Egyház helyzete a II. világháború idején világháború hatása a Magyarországi Református Egyházra (1945, ébredés)
16. Megegyezés a Magyar Köztársaság és a Magyarországi Református Egyház között
17. Missziói munka megszorítása: Testvéri Izenet (1950) és a Missziói Szabályrendelet (1952)
18. A Református Megújulási Mozgalom – Hitvalló Református Egyház (1955-1956)
19. A Magyarországi Református Egyház helyzete a forradalom után (1956-1967)
20. Az enyhülés éve
21. A Magyarországi Református Egyház helyzete a rendszerváltáskor és utána (jelen)

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Ladányi Sándor- Papp Kornél - Tökéczki László: Egyháztörténet 2. Budapest, Református Pedagógiai Intézet 1998.

Ajánlott irodalom:

- A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Tanulmányok (szerk.: Barcza József, Dienes Dénes, Sárospatak, 1999.).
- Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőben

történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézöbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetébö. (Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.)

- Papp László: Tíz év és ami utána következett. 1945-1963. Adalékok a magyarországi református egyház XX. századi történetéhez. (Bern-Budapest. 1992. EPMSZ.)
- 50 év. 1956–2006. Szerk. Balla Bálint, Szöllösy Pál. (Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 2006.)

FILFT15 - VALLÁSFILOZÓFIA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethö Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásfilozófia című kurzus első részének célja, hogy bevezetést nyújtson a nyugati vallásfilozófiai gondolkodás alapkategóriáiba, megismertessen legfontosabb képviselőivel, azok munkásságának fontosabb eredményeivel, illetve a tudomány fejlődésének főbb korszakaival. A tudománytörténeti és szisztematikus részei egyszerre, egymást kiegészítő módon kerülnek oktatásra. Az óra típusa alapvetően előadás, ám ezt a formát a vallásfilozófia művelésének módszertanát megalapozó órai szövegelemzések egészítik ki.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Vallásfilozófia a HTK vallásnár, lelkész, és protestáns teológus szakos hallgatói számára két féléves oktatás részét képezi. Ennek megfelelően az első félév során olyan alapozó ismeretek kerülnek átadásra, melyek a tudomány alapfogalmainak megismertetésére korlátozódnak, és ezen túl bevezetés nyújtanak a tudomány történetébe, elősegítve ezzel, hogy a hallgató tájékozódni tudjon a tudomány területének alapvető irodalmában. A kurzus további célja, hogy a Hittudományi Karon hallgatók számára kiegészítő ismereteket nyújtson rendszeres teológiai tanulmányaikhoz, más irányból elősegítse, hogy a kortárs vallásfilozófiai irányzatok eredményeit későbbi munkájuk során felhasználják. Fontos elérendő célja a kurzusoknak, hogy a hallgatók eredeti vallásfilozófiai forrásszövegekkel is találkozzanak. E téren a Vallásfilozófia I. kurzus egyszersmind azt is célul tűzi, hogy a hallgatókat bevezesse a vallásfilozófia szövegolvasás és forráselemzés módszertani kérdéseibe, és az ennek során elsajátított ismereteket konkrét, vallásfilozófiai szövegek olvasása során elmélyítse.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadásokon való rendszeres és aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- J. Campbell (2000) Velünk élő mítoszok. Édesvíz, Budapest
- G. Dumézil (1986) Mítosz és eposz. Gondolat, Budapest
- M. Eliade (1997) Képek és jelképek. Cartaphilus, Budapest
- M. Eliade: (1997) Az örök visszatérés mítosza. Európa, Budapest
- M. Eliade: (2006) Mítoszok, álmok és misztériumok, Carthaphilus, Budapest
- R. Schaeffler (2003) A vallásfilozófia kézikönyve, Osiris, Budapest

Ajánlott irodalom:

Történeti és bevezető munkák:

- E. Coreth, Isten a filozófiai gondolkodásban. Budapest, 2004.
- B. Davis, Bevezetés a vallásfilozófiába. Budapest, 1999.
- R. Schaffler, A vallásfilozófia kézikönyve. Budapest, 2003.

Kötelező forrásirodalom:

- G. S. Kirk, J.E. Raven, M. Schofield, A preszókratikus filozófusok. Budapest, 1998.125-156.old, 157-218.old.,219-244.old., 271-316.old.
- Platón, Kritón, Phaidón, Szókratész védőbeszéde. In.: Platón összes művei. Budapest,1984, 339-441.old.,441-469 old.,1019-1121.old.
- Ágoston, A boldog életről. A szabad akaratról. Budapest,1989.
- Anzelm, Prosligion. Monologion. Budapest, 1991.
- Descartes, Elmékedések az első filozófiáról. Budapest, 1994.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kant, A tiszta ész kritikája. Budapest, 1913. Bevezetés (utánnomásba és új fordításban is hozzáférhető) ▪ L. Feuerbach, A kereszténység lényege. Budapest, 1983. Bevezetés. ▪ G. W. F. Hegel, A szellem fenomenológiája. Budapest, 1979, Bevezetés. ▪ S. Kierkegaard, Félelem és reszketés. Budapest, 1986. ▪ Fr. Nietzsche, Az Antikrisztus. Budapest, 1993. ▪ F. Nietzsche, Imigyen szólott Zarathustra. Budapest, 1902. (utánnomásban és új fordításban is hozzáférhető) ▪ K. Barth., Ember és embertárs. Budapest, 1990. ▪ M. Buber, Én és Te. Budapest, 1999. ▪ M. Eliade, A szent és a profán. Budapest, 1999. ▪ M. Eliade, Az örök visszatérés mítosza. Budapest, 1998. ▪ K. Löwith, Világtörténelem és üdvtörténet. Budapest, 1996.

FILFT20 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS I. (HÉBER)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere: Szóbeli
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány héber nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók héber nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
A kurzus során kitérünk a bibliai és a posztbiblikus, elsősorban a holt-tengeri szövegek közötti eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő héber szövegek értelmezésére.				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Az órákon való aktív részvétel.				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre. 				

FILFT20 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS (GÖRÖG)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere: Szóbeli
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				

A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.
Évközi tanulmányi követelmények:
Az órákon való aktív részvétel.
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

LSVT010 - BEVEZETÉS IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGEK OLVASÁSÁBA (ANGOL)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Néhány eredeti gondolatokat tartalmazó, különlegesen izgalmas teológiai mű (egy-egy részének) eredeti nyelven történő megismerése, az érdeklődő hallgatók szakmai nyelvtudásának és teológiai jártasságának fejlesztése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Angolul: a szaktanárral történő közös megbeszélés alapján.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Aktív részvétel és két beadandó dolgozat.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> Az előadó által összeállított anyag, továbbá órai handout-ok 				
Ajánlott irodalom:				

LSVT010 - BEVEZETÉS IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGEK OLVASÁSÁBA (NÉMET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Néhány eredeti gondolatokat tartalmazó, különlegesen izgalmas teológiai mű (egy-egy részének) eredeti nyelven történő megismerése, az érdeklődő hallgatók szakmai nyelvtudásának és teológiai jártasságának fejlesztése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Németül: A tantárgy programja az alábbi szerzők felsorolt írásainak megismerésére és elemző megbeszélésére terjed ki:				
<ol style="list-style-type: none"> Rössler, Dietrich: Religion Ziemer, Jürgen: Leben im Ungewissen Lange, Ernst: Die Schwierigkeit, Pfarrer zu sein Bukowski, Peter: Das Ziel der Predigt. Bohren, Rudolf: Die Krise der Predigt als Frage an die Exegese. Morgenthaler, Christoph: Seelsorgerin und Seelsorger im Netz. Josuttis, Manfred: Gemeindearbeit als Freizeitbeschäftigung. 				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Aktív részvétel.				

Kötelező irodalom:
▪ Ld.: Ajánlott irodalom.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bohren, Rudolf: Predigt und Gemeinde, Zürich – Stuttgart 1963. ▪ Bukowski, Peter: Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999. ▪ Josuttis, Manfred: Praxis des Evangeliums zwischen Politik und Religion. Grundprobleme der Praktischen Theologie, 4. Aufl., München 1988. ▪ Lange, Ernst: Predigen als Beruf, Stuttgart – Berlin 1976. ▪ Morgenthaler, Christoph: Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis, Stuttgart – Berlin – Köln 1999. ▪ Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin – New York 1986. ▪ Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

VIII. félév

BTHBT02 – BIBLIAI SZIGORLAT I. (ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS ÉS BIBLIAISMERET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT50 – Bibliaismeret I. ÓSZBT15 – Ószövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:

BTHBT03 – BIBLIAI SZIGORLAT II. (ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS ÉS BIBLIAISMERET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT51 – Bibliaismeret II. ÚSZBT35 – Újszövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:

ÓSZBT19 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT IV.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikai munka segédanyagok használatával.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Program: az exegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa exegézise szakirodalom segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

<ul style="list-style-type: none"> ▪ BHS ▪ a Török Pál Könyvtár szótárai, lexikonjai, kommentárjai.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint.

ÚSZBT39 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT IV.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere: Zh, házi dolgozat, szöszedet
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Protestáns teológus szakon: görög szöszedet (tudnivalók: Balla Péter honlapján) A szöszedet a félév végén kell átadni a tanárnak Zh a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kozma Zsolt: <i>Jézus Krisztus példázatai</i>. Iránytű Kiadó, Budapest, 2002. ▪ Bolyki János: <i>Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái</i>. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998. ▪ U. Luz: <i>Das Evangelium nach Matthäus</i>. (4 kötet, EKK) 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ További kommentárok magyar és idegen nyelven 				

BTHBT57 – BIBLIAI TEOLÓGIA II. (ÓSZ.)				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT56 – Bibliai teológia I. (Ósz.)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A BTHBT56 (Bibliai teológia I. – Ószövetség) során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggésrendszerének megismerése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Nagy teológiai témák részletes elemzése Kiválasztás Bűn és bűnbocsánat				

Messiás és eszkatológia Ember és a nemiség Szeretet és gyűlölet
Évközi tanulmányi követelmények:
Két zárthelyi dolgozat Westermann Wolff
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Claus Westermann (1993) <i>Az Ószövetség teológiájának vázlatja</i>. Budapest ▪ Hans W. Wolff (2001) <i>Az Ószövetség antropológiája</i>, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ H. Gese (1977) <i>Biblische Theologie</i> München ▪ Tóth Kálmán: (1979): <i>Az Ószövetség biblikai teológiája</i> (jegyzet) Budapest ▪ B. S. Childs (1985) <i>Old Testament in a Canonical Context</i>, London, SCM ▪ R. Albertz (1992). <i>Religionsgeschichte Israels</i>. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: <i>A History of Israelite Religion in the Old Testament</i> Louisville, Westminster John Knox Press ▪ W. Bruggemann (1997): <i>Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy</i>. Minneapolis, Fortress Press ▪ E. S. Gerstemberger (2005) <i>Theologien des Alten Testaments</i>. Stuttgart, Kohlhammer ▪ Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit

FILFT28 - A HERMENEUTIKA KÉRDÉSEI ÉS TÖRTÉNETE II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT26 – A hermeneutika kérdései és története I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A hermeneutika-történet mai relevanciájának megismerése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A pietizmus és a 20. század elejének hermeneutikája (Edwards, Barth)				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Referátum és vizsga				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Barton, John (szerk.), <i>The Cambridge Companion to Biblical Interpretation</i>, Cambridge, Cambridge University Press, 1998. ▪ Breck, John, <i>The Power of the Word in the Worshipping Church</i>, St. Vladimir Seminary Press, New York, 1986 ▪ Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), <i>Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday</i>. Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 1991 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fabiny Tibor, <i>A keresztény hermeneutika kérdései és története</i>. I. Budapest, HKK, 1998 ▪ Tökés István, <i>A bibliai hermeneutika története</i>, Kolozsvár, 1985 ▪ Jeanrond, Werner G., <i>Theological Hermeneutics: Development and Significance</i>. London: Macmillan, 1987 				

DOERT19 - ETIKA II.			
Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT18 – Etika I.

Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben a Tízparancsolat szerkezete mentén az élet valamennyi főbb etikai kérdései kerülnek szóba.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Az egyetlen szabadító, képtilalom és a bálványok (I-II. parancsolat) 2. A beszéd etikája (III. parancsolat) 3. Ünnepek és munka (IV. parancsolat) 4. A tisztelet etikája (V. parancsolat) 5. Az élet tisztelete (VI. parancsolat) 6. Szexualitás és házasság (VII. parancsolat) 7. Gazdaság etikája (VIII. parancsolat) 8. Hazugság, vád, ártulás, hamis tanúzás (IX. parancsolat) 9. A bűnös vágy (X. parancsolat) 				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Házi dolgozat Zárthelyi dolgozat				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993 ▪ Török István: Etika. Kolozsvár, 1997 ▪ Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Budapest, 1982 ▪ Douma, J.: A Tízparancsolat. Budapest, 1994 ▪ Lochman, Jan Milic: A szabadság útjelzői. Etikai vázlatok a Tízparancsolathoz. Budapest, 1993 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A parancsolatok által meghatározott témák tárgyalásánál az órán külön kerül kiadásra az az irodalomlista, amelyet a hallgatók felhasználhatnak házi dolgozatuk elkészítéséhez. 				

VPRT10 - VALLÁSLÉLEKTAN				
Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a valláslélektani kutatások területeit, módszereit és főbb eredményeit. Betekintést nyerjenek a vallásosság egyéni és közösségi megélésének lélektani összefüggéseibe, lássák azokat a kölcsönös kapcsolatokat, amelyek a vallásosság és a személyiség működése, a viselkedés és az élményfeldolgozás között megfigyelhetők.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Tematika:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A valláslélektan tudományos besorolása, története 2. A vallásosság motivációs háttere 3. A vallásosság közösségi vonatkozásai 4. A hit és az istenképzet alakulása az élettörténet során 5. Az érett vallásosság jellemzői 6. A megtérés 7. Vallásosság és lelki egészség 				

8. A vallásosság szerepe a megküzdési folyamatokban
9. A kóros vallásosság
Évközi tanulmányi követelmények:
Szóbeli vizsga
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vergote, Valláslélektan, Budapest 2001. ▪ F. Schweitzer, Vallás és életút, Bp. 1999. ▪ Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Valláspszichológiai tanulmányok, Bp. 2003. ▪ Németh Dávid, Hit és nevelés, Bp. 2002. ▪ Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Vallásosság és személyiség, Piliscsaba 2007. ▪ Horváth-Szabó Katalin, Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ R. Otto, A szent, Budapest 1998. ▪ B. Grom, Religionspsychologie, Göttingen 1992. ▪ D.M. Wulff, Psychology of Religion, New York etc. 1991. ▪ R. Paloutzian, Invitation to the Psychology of Religion, Boston etc. 1996. ▪ R. Hood et al., The Psychology of Religion, New York 1996. ▪ Ch. Hennig/S. Murken/E. Nestler (Hg.), Einführung in die Religionspsychologie, Paderborn etc. 2003. ▪ S. Heine, Grundlagen der Religionspsychologie, Göttingen 2005.

FILFT21 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS (HÉBER)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT20 – Ókori nyelvű szövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A hallgató betekintést nyerjen néhány fontosabb Biblián kívüli héber szövegbe, azok szókincsébe, stílusába.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
Biblián kívüli héber szövegek olvasása, különös tekintettel a qumráni corpusra. Elsajátítandó készség: pontosan héber szöveg alapszintű olvasása, kéziratokkal történő munka (olvasás, fordítás, ligatúrák, fragmentálódás felismerése, addíciók és javítások detektálása. Alapvető qumranológiai szakfolyóiratok és adatbázisok megismerése, editio princeps és standard fordítások megismerése és használata.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Rendszeres óralátogatás, az órákon aktív szereplés, valamint két szemináriumi dolgozat az előadó által megadott témából.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ magyarul: Fröhlich Ida, Vermes Géza, Xeravits Géza publikációi ▪ angolul, németül: F.G. Martinez és Vermes G. fordítása, DJD, RdeQ, DSD, Brill CD-ROM, P.H. Davies, Brownlee munkái. 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lásd fentebb, valamint a www.wikipedia.com angol nyelvű szócikkei, ill. az EBSCO adatbázisa. 				

FILFT21 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS II. (GÖRÖG)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT20 – Ókori nyelvű szövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév:	Értékelés módszere:

			VIII.	
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tárgy a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Az órákon való aktív részvétel.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre. 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre. 				

FILFT24 – MODERN VALLÁSFILOZÓFIAI SZÖVEGEK OLVASÁSA				
Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere: Szóbeli beszámoló
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A kurzus elsősorban a Vallásfilozófia című kurzusra épül, de számos, más, így pl. a klasszikus nyelvi szövegolvasásából, filozófiatörténetből megszerzett ismeretek szintetizálását, illetve elmélyítését is célul tűzi. Célja, hogy a hallgatók olyan, a tudomány újabb eredményeit felmutató szövegekkel találkozzanak intenzíven, azaz egy-két szerző kapcsán, melyekkel az általános vallásfilozófiai oktatás körében már valamelyest megismerkedtek.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A kurzus alapvetően a szövegelemzésen alapszik, így mindenképpen előfeltételez egyfajta modern nyelvi ismeretet. A tanár által javasolt, közösen kiválasztott szöveget azonban nem pusztán, és nem is elsősorban nyelvi produktumként kezeljük, hanem tudománytörténeti háttére, teoretikus előfeltevéseinek konzisztenciája felől közelítjük meg. Ezen a módon a hallgatók élményt szerezhetnek arról, hogy, bizonyos vallásfilozófiai, nyelvi, teológiai ismeretek birtokában miképpen szólalnak meg számukra a vallásfilozófia elsődleges forrásai.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Az órán való részvételnek elengedhetetlen előfeltétele bizonyos fokú modern nyelvtudás. A hallgatók teljesítményének mérése az évközi munka, az órákon való részvétel, és aktivitás.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> A hallgatók nyelvtudását tekintetbe véve az órán kerül meghatározásra. 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> A hallgatók érdeklődésnek és nyelvtudásának megfelelően az órán kerül kijelölésre. 				

LSVLT011 - IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS I. (ANGOL)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: LSVLT010 – Bevezetés idegen nyelvű szakszövegek olvasásába	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév:	Értékelés módszere:

			VIII.	
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az angol nyelvű teológiai szakirodalom alapvető szókincsének elsajátítása; a hallgató bátrabban vegyen kézbe angol nyelvű szakirodalmat.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A teológiai disciplinák angol elnevezése. Egy-egy szakasz, cikk lefordítása angolról magyarra a következő területekből: szövegkritika, bibliafordítás (egy régebbi és egy modern angol Bibliából), két bevezetést (Ószöv. és Újszöv.) tartalomjegyzékének végigfordítása, egy könnyebb régészeti elemzésből rövid részlet, ó- és újszövetségi kommentárokból részlet.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Rendszeres óralátogatás, valamint aktív órai munka, továbbá három rövid angol nyelvű szöveg otthoni lefordítása.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A Török Pál Könyvtár könyv- és folyóirat állománya ▪ továbbá: Maureen und Reinholdt Trott: <i>Glossar des kirchlichen Sprachgebrauchs: deutsch-englisch, englisch-deutsch</i> (2. durchgesehene und ergänzte Auflage, 2005.) 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A www.wikipedia szócikkei, továbbá az előadó által megadott irodalom közös megbeszélés után 				

LSVT011 - IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGEK OLVASÁSA I. (NÉMET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: LSVT010 – Bevezetés idegen nyelvű szakszövegek olvasásába	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módszere: Önálló fordítás értékelése ötfokú skálán
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az érdeklődő hallgatók teológiai (idegen-) nyelvtudásának, nyelvhasználati és fordítási kompetenciájának fejlesztése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A tantárgy követelményrendszerének megbeszélése; fordításra szánt német nyelvű teológiai szakszöveg kiválasztása; német nyelvű teológiai szakszöveg közös, majd a kijelölt rész önálló lefordítása. Néhány feldolgozásra javasolt téma (vö. ajánlott irodalom)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ziemer, Jürgen: <i>Leben im Ungewissen</i> ▪ Lange, Ernst: <i>Die Schwierigkeit, Pfarrer zu sein</i> ▪ Bukowski, Peter: <i>Das Ziel der Predigt</i>. ▪ Morgenthaler, Christoph: <i>Seelsorgerin und Seelsorger im Netz</i>. ▪ Josuttis, Manfred: <i>Gemeindearbeit als Freizeitbeschäftigung</i>. 				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Aktív részvétel, egy-egy kiválasztott szakasz lefordítása német eredetiből magyarra írásban.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ld.: Ajánlott irodalom 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bohren, Rudolf: <i>Predigt und Gemeinde</i>, Zürich – Stuttgart 1963. ▪ Bukowski, Peter: <i>Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven</i>, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999. ▪ Josuttis, Manfred: <i>Praxis des Evangeliums zwischen Politik und Religion. Grundprobleme der Praktischen Theologie</i>, 4. Aufl., München 1988. ▪ Lange, Ernst: <i>Predigen als Beruf</i>, Stuttgart – Berlin 1976. ▪ Morgenthaler, Christoph: <i>Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis</i>, Stuttgart – Berlin – Köln 1999. ▪ Rössler, Dietrich: <i>Grundriß der Praktischen Theologie</i>, Berlin – New York 1986. 				

- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

IX. félév

DOERT01 - RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT (FELEKEZETISMERET, DOGMATIKA, ETIKA, DOGMATÖRTÉNET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 5	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT17 – Dogmatika II. DOERT19 – Etika II. DOERT23 – Részletes dogmatörténet III. DOERT28 – Felekezetismeret (egyházismeret)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:

ÓSZBT20 - ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT V.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
A kurzus célja, hogy az izraeli történelem és történetírás háttérén vizsgálja a Biblia mondanivalóját. A szakirodalom özőnéből példák kiemelésével módszertani felkészítés is kíván nyújtani a kurzus a történelem és a teológia kölcsönhatásainak felfedéséhez és kiértékeléséhez.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Érintett témák: bibliafordítás, hermeneutika, exegetikai irányzatok. Önálló bibliafordításra való képesség megszerzése, exegetikai alpművek megismerése.				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Leadandó fordítás egy kijelölt bibliai perikópáról, egy exegetikai rövid dolgozat, óralátogatás és órai aktivitás.				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ BHS, HALOT, BDB, GES., UFO, LXX, Vulg., NRSV, NZB. 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karasszon István: Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana ▪ Tóth Kálmán: Bibliafordítás, bibliamagyarázat ▪ E. Nida: Egyik nyelvről a másikra 				

ÚSZBT40 - ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT V.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti				

nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetési stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise protestáns teológus szakon.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szöszedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján). (A szöszedet ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Luz, Ulrich: *Das Evangelium nach Matthäus*. (EKK)
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBT58 – BIBLIAI TEOLÓGIA III. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT35 – Újszövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ösgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A bibliai teológia története és mai kérdései
2. Keresztelő János
3. Jézus Krisztus személye, a történeti Jézus kérdése
4. A szinoptikus hagyományanyag, az egyes könyvek jellegzetességei
5. Jézus Krisztus igehirdetése
6. Jézus Krisztus etikája
7. Jézus Krisztus tettei; Jézus Krisztus méltóságjelzői
8. Jézus Krisztus passiója és a feltámadás
9. Az ösgyülekezet és Jakab teológiája
10. Az apostoli zsinat
11. Összefoglalás, lezárás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók kollokviumban adnak számot a tananyag elsajátításáról. Vizsgaanyag Herczeg Pál jegyzete (*Az Úsz teológiájának vázlata*), valamint az órán elhangzott előadások.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 1998.
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest, 1992.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. Budapest: KIA,

2008.

- *Biblikus teológiai szótár.* Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments.* London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon.* Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnifka, *Az Újszövetség teológiája.* Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szólok.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs.* Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája.* Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

DOERT24 - TEOLÓGIAI ESZTÉTIKA I.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem a teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulások, a teremtéstan, a szentháromságtan, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és eszkatológia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnak megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikai ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészhallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az esztétika és a szép újraértékelése
2. Creatura: A teremtés mint a szépre utaló viszony
3. Cultura: Az istentisztelet mint a szépnak átélése
4. A kultúrának kairosza
5. A kultúrának kosmosza
6. A kultúrának drámája

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája.* Budapest, 2010, Mundus

Ajánlott irodalom:

- A kötelező irodalom bibliográfiája

DOERT26 - TEOLÓGIA ÉS MŰVÉSZET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév:	Értékelés módszere:

			IX.	
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tantárgy a teológushallgatókat a teológia- és szellemtörténet folyamatának mentén bevezeti a vizuális művészetek világába. Ebből következően olyan művészettörténeti kurzusról van szó, amely az ókeresztények művészi megnyilvánulásától egészen a mai nap vizuális művészetéig mutatja be az építészet, a szobrászat, a festészet, az iparművészet, a könyvművészet és a népművészet azon jelentős emlékeit, amelyek hű dokumentumai az egyház különböző korokban megnyilvánuló kultúrájának és teológiai gondolkodásának. Ezen túlmenően a kurzusban az egyházra ható és feltétlenül a teológia megítélésébe eső művészi kifejeződések is helyet kapnak. A tantárgy előadásait végig vetített képek kísérik.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A tantárgy programja:				
1. Az ókeresztények művészete				
2. A bizánci művészet				
3. Képteológia, ikon, ikonosztáz művészete				
4. A népvándorlás kora				
5. A román művészet				
6. A magyarországi román művészet				
7. A gótika művészete				
8. A magyarországi gótika				
9. A korai reneszánsz művészet				
10. Jan van Eyck és Sandro Botticelli				
11. Az érett reneszánsz művészet				
12. Leonardo da Vinci és Michelangelo Buonarroti				
13. Tiziano és El Greco				
14. Albrecht Dürer és Lucas Cranach				
15. A magyar reneszánsz				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Kötelező irodalom:				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>A Művészet Története</i>. 1-10. kötet. (Salvat Editores, Barcelona) Budapest, 1986-1992, Corvina ▪ Vanyó László: <i>Az ókeresztény művészet szimbólumai</i>. Budapest, 1988, Szent István Társulat ▪ Kádár Zoltán: <i>Bizánci művészet</i>. Budapest, 1987, Corvina ▪ Viktor Lazarev: <i>Középkori orosz festészet</i>. Budapest, 1975, Magyar Helikon ▪ Marosi Ernő: <i>A román kor művészete</i>. Budapest, 1972, Corvina ▪ Entz Géza: <i>A gótika művészete</i>. Budapest, 1973, Corvina ▪ Vayer Lajos: <i>Az itáliai reneszánsz művészete</i>. Budapest, 1982, Corvina ▪ Csapodiné Gárdonyi Klára: <i>Európai kódexfestő művészet</i>. Budapest, 1981, Corvina ▪ Fülep Lajos (szerk.): <i>A magyarországi művészet története</i>. 1. Szövegkötet, 2. Képkötet. Budapest, 1970, Corvina ▪ Szántó Tibor: <i>A szép magyar könyv 1473-1973</i>. Budapest, 1974, Akadémiai ▪ Berkovits Ilona: <i>Magyar kódexek a XI-XVI. században</i>. Budapest, 1965, Magyar Helikon 				

FILFT22 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGLVASÁS III. (HÉBER)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT21 – Ókori nyelvű szövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				

Ókori nyelvű szövegek középszintű ismerete, biztos olvasási technika, szótárak és szakirodalom magabiztos használata.
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:
Évközi tanulmányi követelmények:
Órai részvétel, beadandó dolgozatok.
Kötelező irodalom:
▪ Az előadó által összeállított anyag, továbbá órai handout-ok
Ajánlott irodalom:

FILFT22 – ÓKORI NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS III. (GÖRÖG)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT21 – Ókori nyelvű szakszövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tárgy a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Az órákon való aktív részvétel.				
Kötelező irodalom:				
▪ A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.				
Ajánlott irodalom:				
▪ Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.				

LSVT012 – IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS II. (ANGOL)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: LSVT011 – Idegen nyelvű szakszövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Idegen nyelvű, elsősorban teológiai szakszövegek középszintű ismerete, biztos olvasási technika, szótárak és szakirodalom magabiztos használata. Idegennyelvű teológiai előadások (youtube.com –ról) hallás utáni értésének gyakorlása.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A KRE Nyelvi lektorátusának Theolinguangol anyaga (elérhető a Török Pál Könyvtárban), valamint az előadó által összeállított szemelvények a nyomtatott és digitális sajtóból.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Órai részvétel, beadandó dolgozatok.				

Kötelező irodalom:
▪ Az előadó által összeállított anyag, továbbá órai handout-ok
Ajánlott irodalom:

LSVT012 - IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS II. (NÉMET)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: LSVT011 – Idegen nyelvű szakszövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az érdeklődő hallgatók teológiai (idegen-)nyelvtudásának, nyelvhasználati és fordítási kompetenciájának fejlesztése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy követelményrendszerének megbeszélése; fordításra szánt német nyelvű teológiai szakszöveg kiválasztása; német nyelvű teológiai szakszöveg közös, majd a kijelölt rész önálló lefordítása.

Néhány feldolgozásra javasolt téma (vö. ajánlott irodalom)

- Ziemer, Jürgen: Leben im Ungewissen
- Lange, Ernst: Die Schwierigkeit, Pfarrer zu sein
- Bukowski, Peter: Das Ziel der Predigt.
- Morgenthaler, Christoph: Seelsorgerin und Seelsorger im Netz.
- Josuttis, Manfred: Gemeindearbeit als Freizeitbeschäftigung.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel, egy-egy kiválasztott szakasz lefordítása német eredetiből magyarra írásban.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Bohren, Rudolf: Predigt und Gemeinde, Zürich – Stuttgart 1963.
- Bukowski, Peter: Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999.
- Josuttis, Manfred: Praxis des Evangeliums zwischen Politik und Religion. Grundprobleme der Praktischen Theologie, 4. Aufl., München 1988.
- Lange, Ernst: Predigen als Beruf, Stuttgart – Berlin 1976.
- Morgenthaler, Christoph: Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis, Stuttgart – Berlin – Köln 1999.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin – New York 1986.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

X. félév

SPCST01 - SZAKDOLGOZAT

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: E: 0	Kredit: 10	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZAT01 – Exegetikai dolgozat I. ÚSZAT02 – Exegetikai dolgozat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat BTHBT02 – Bibliai szigorlat 1. BTHBT03 – Bibliai szigorlat 2. FILFT02 – Filozófiai és latin nyelv szigorlat DOERT01 – Rendszeres teológiai szigorlat ETRRT02 – Históriai szigorlat
---------------------------	---------------------------------	----------------------	---

Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve:	Értékelés módja: Szigorlat
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:

BSVS010 - ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT VI.				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat VI.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelezően választható	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikai munka segédanyagok használatával.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Program: az exegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa exegézise szakirodalom segítségével.				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ BHS ▪ a Török Pál Könyvtár szótárjai, lexikonjai, kommentárjai 				
<i>Ajánlott irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint. 				

BSVS011 - ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT VI.				
Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelezően választható	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere: Zh, házi dolgozat, szószedet
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>				
Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.				
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</i>				
Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon.				
<i>Évközi tanulmányi követelmények:</i>				
Protestáns teológus szakon: görög szószedet (tudnivalók: Balla Péter honlapján) A szószedetet a félév végén kell átadni a tanárnak Zh a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából				
<i>Kötelező irodalom:</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kozma Zsolt: <i>Jézus Krisztus példázatai</i>. Iránytű Kiadó, Budapest, 2002. 				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bolyki János: <i>Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái</i>. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998. ▪ U. Luz: <i>Das Evangelium nach Matthäus</i>. (4 kötet, EKK)
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ További kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBT59 – BIBLIAI TEOLÓGIA IV. (ÚSZ.)				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 2	Előtanulmányi kötelezettség: BTHBT58 – Bibliai teológia III. (Úsz.)	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. A második félév tárgya a páli és a jánosi irodalom, valamint az egyetemes levelek teológiája				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pál apostol személye 2. Pál krisztológiája 3. Teológiai középpont 1. A hit általi megigazulás kérdése 4. Teológiai középpont 2. Koinónia Krisztussal 5. Kereszttség, úrvacsora 6. Lélek és karizmák 7. Pál etikája és antropológiai fogalmai 8. A késői Páli levelek teológiája 9. János teológiája 1. Krisztológia 10. János teológiája 2. 11. Jézus Krisztus küldetése – Paraklétosz – eszkatológia, koinónia 12. A Jánosi levelek és a jánosi kör kérdése 13. A Jelenések könyvének teológiája 14. A Zsidókhöz írt levél teológiája 15. A katolikus levelek teológiája 				
Évközi tanulmányi követelmények:				
A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bolyki János, <i>Újszövetségi etika</i>. Kálvin Kiadó, 1998 ▪ R. Bultmann, <i>Az Újszövetség teológiája</i>. Osiris Kiadó, 1998 ▪ Herczeg Pál, <i>Az Újszövetség teológiájának vázlata</i>. KRE, 2004 (vizsgaanyag!) ▪ L. Goppelt, <i>Az Újszövetség teológiája 2</i>. Budapest, 1992 ▪ E. Schweitzer, <i>Teológiai bevezetés az Újszövetségbe</i>. Kálvin Kiadó, 2004. 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B. S. Childs, <i>Biblical Theology of the Old and New Testaments</i>. London: SCM, 1992 ▪ Uő., <i>The New Testament as Canon</i>. Philadelphia: Fortress, 1984 ▪ J. Gnilká, <i>Az Újszövetség teológiája</i>. Szent István Társulat, 2007 ▪ Herczeg Pál, <i>Krisztusról és az egyházzól szólok</i>. Kálvin Kiadó, 2006 ▪ J. Jeremias, <i>Neutestamentliche Theologie</i>. Gütersloh, 1971 ▪ W. G. Kümmel, <i>Die Theologie des NTs</i>. Göttingen, 1980 ▪ E. Lohse, <i>Grundriss der neutestamentlichen Theologie</i>. Kohlhammer, 1989 ▪ L. Morris, <i>Az Újszövetség teológiája</i>. KIA, 2001 ▪ W. Schmithals, <i>Theologiegeschichte des Urchristentums</i>. Kohlhammer, 1994 ▪ Strecker, <i>Theologie des NTs</i>. W. de Gruyter, 1996 ▪ P. Stuhlmacher, <i>Biblische Theologie des NTs</i>. Göttingen, 1992/1999 				

- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003
- Wick, Peter, *Pál. A keresztyénség tanítója*. Kálvin Kiadó, 2007.

DOERT25 - TEOLÓGIAI ESZTÉTIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT24 – Teológiai esztétika I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem a teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulások, a teremtéstan, a szentháromságtan, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és eszkatológia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnak megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikai ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészhallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Creativitas: Az új teremtés mint a szépnak elővételezése
2. A kreativitás transzcendenciája
3. A kreativitás evidenciája
4. A kreativitás immanenciája
5. A művészet: Az isteni megváltás mint a szépet hordozó tett
6. A művészet megnyilvánulásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája*. Budapest, 2010, Mundus

Ajánlott irodalom:

- Ld. kötelező irodalom bibliográfiája

DOERT27 - TEOLÓGIA ÉS MŰVÉSZET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: DOERT26 – Teológia és művészet I.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Kollokvium
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a teológus-hallgatókat a teológia- és szellemtörténet folyamatának mentén bevezeti a vizuális művészetek világába. Ebből következően olyan művészettörténeti kurzusról van szó, amely az ókeresztyének művészi megnyilvánulásától egészen a mai nap vizuális művészetéig mutatja be az építészet, a szobrászat, a festészet, az iparművészet, a könyvművészet és a népművészet azon jelentős emlékeit, amelyek hű dokumentumai az egyház különböző korokban megnyilvánuló kultúrájának és teológiai gondolkodásának. Ezen túlmenően a kurzusban az egyházra ható és feltétlenül a teológia megítélésébe eső művészi kifejeződések is helyet kapnak. A tantárgy előadásait végig vetített képek kísérik.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A barokk és a rokokó művészet

2. A barokk festészet Németalföldön, valamint Rembrandt
3. A magyarországi barokk és rokokó
4. A klasszicizmus és a romantika művészete
5. A magyar klasszicizmus és romantika
6. A preraffaeliták és a *fin de siècle* (historizmus és akadémizmus) Magyarországon
7. Az impresszionizmus
8. A szecesszió művészete
9. A szimbolizmus, a „Nabis”, a fauvizmus, és az École de Paris,
10. A kubizmus, a futurizmus, az expresszionizmus, a dadaizmus, szürrealizmus és az absztrakt művészet jellegzetességei
11. Csontváry Kosztka Tivadar
12. A magyar szecesszió, a népművészet feltámadása, valamint Kós Károly
13. A nagybányai, a gödöllői, a zebegényi, az alföldi festőiskolák és a Római iskola
14. A 20. századi magyar templomépítészeti
15. A szocialista korszak művészeti kísérletei Magyarországon és a posztmodern művészet

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Kelényi György: *A barokk művészete*. Budapest, 1985, Corvina
- Zádor Anna: *Klasszicizmus és romantika*. Budapest, 1976, Corvina
- Németh Lajos: *A XIX. Század művészete. A historizmustól a szecesszióig*. Budapest, 1974, Corvina
- Fülep Lajos (szerk.): *A magyarországi művészet története*. 1. Szövegkötet, 2. Képkötet. Budapest, 1970, Corvina
- Szántó Tibor: *A szép magyar könyv 1473-1973*. Budapest, 1974, Akadémiai
- Maurice Sérullaz: *Az impresszionizmus enciklopédiája*. Budapest, 1978, Corvina
- Jean Cassou (szerk.): *A szimbolizmus enciklopédiája*. Budapest, 1984, Corvina
- Lionel Richard (szerk.): *Az expresszionizmus enciklopédiája*. Budapest, 1987, Corvina
- René Passeron: *A szürrealizmus enciklopédiája*. Budapest, 1983, Corvina
- Mario De Micheli: *Az avantgardizmus*. Budapest, 1969, Gondolat
- Hegyi Lóránd: *Avantgarde és transzavantgarde. A modern művészet korszakai*. Budapest, 1986, Magvető
- Pethő Bertalan (szerk.): *Poszt-posztmodern. A kilencvenes évek*. Budapest, 1997, Platon
- Lőrincz Zoltán: *„Ne hagyjátok a templomot...” Új református Templomok 1990-1999*. Budapest, 2000, Kálvin

FILFT23 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS IV. (HÉBER)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT22 – Ókori nyelvű szövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgató betekintést nyerjen néhány fontosabb Biblián kívüli héber szövegbe, azok szókincsébe, stílusába.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Biblián kívüli héber szövegek olvasása, különös tekintettel a qumráni corpusra. Elsajátítandó készség: pontozatlan héber szöveg alapszintű olvasása, kéziratokkal történő munka (olvasás, fordítás, ligatúrák, fragmentálódás felismerése, addíciók és javítások detektálása. Alapvető qumránológiai szakfolyóiratok és adatbázisok megismerése, editio princeps és standard fordítások megismerése és használata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres óralátogatás, a órákon aktív szereplés, valamint két szemináriumi dolgozat az előadó által megadott

témából.
Kötelező irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> magyarul: Fröhlich Ida, Vermes Géza, Xeravits Géza publikációi angolul, németül: F.G. Martinez és Vermes G. fordítása, DJD, RdeQ, DSD, Brill CD-ROM, P.H. Davies, Brownlee munkái.
Ajánlott irodalom:
<ul style="list-style-type: none"> Lásd fentebb, valamint a www.wikipedia.com angol nyelvű szócikkei, ill. az EBSCO adatbázisa

FILFT23 - ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS IV. (GÖRÖG)				
Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: FILFT22 – Ókori nyelvű szövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A tárgy a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Az órákon való aktív részvétel.				
Kötelező irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre 				
Ajánlott irodalom:				
<ul style="list-style-type: none"> Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre 				

FILFT25 - KELETI VALLÁSOK				
Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: -----	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A világ vallásai olyanok, mint az Édenkert örökkön növő égis éré fái, amelyek törzséből ágaik többnyire nőnek, olykor lemetszik azokat, olykor új hajtást sarjadnak, más esetekben pedig tarra vágják őket és mára már csak maradványokkal - igaz megdöbbenően gyönyörűekkel - büszkélkedhetnek.				
Ezért megkülönböztetünk az adott kereteken belül ortodox, avagy szakadár - nem ortodox - vonalakat, valamint élő és halott tanításokat. Példának okáért az eredeti hindu felfogás szerint a Krisna-tudatosnak nevezett ág nem ortodox, továbbá a görög-román-szerb-orosz ortodoxia nem tartja annak a protestantizmust. Az egyiptomi-sumér-akkád vallásokat, hagyományokat pedig nem lehet élőnek nevezni. Nem járunk Minerva egyik templomába sem, legfeljebb könyvtárba, amit nevezhetünk ugyan szentélynek, de senki nem prédikál benne, nem "hirdetjük az Ige".				
A keleti tanok a kezdetek kezdetén értő - például Kőrösi Csoma Sándor ref. teológus általi - tolmácsolása után, meglehetősen tudománytalan misztifikáció alakult ki az okkult mozgalmak folyamán. Alapvető félreértések				

nyertek táptalajt és táplálást, amik a komoly tudományosság igazságkeresését széles körben gátolják. Éppen ezért fontos, hogy tisztában legyünk a megfelelő alapokkal, amelyek szerint megvizsgálhatjuk a különféle vallásokat, tanításokat.

A tantárgy fő célja korunk élő főbb keleti vallási áramlatainak (buddhizmus, hinduizmus, iszlám, taoizmus-konfucianizmus) rövid áttekintése, valamint a letűnt, ám maradványaival jelenlévő hagyományokra való rápillantás.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Orientációk

1. Kinyilatkoztatásból vallás, vallásból kultúra, kultúrából civilizáció. A korok lezajlása, ciklusok egymás után.
2. Az ismert kezdetek, ókori vallási formák, poli-, heno-, és monoteizmus. Férfiak-nők, Nap-Hold és csillagmondák, asztrális mítoszok. Hellén és latin szellem.
3. A termékeny Félhold hatása, megmaradt írott és tárgyi öröksége. Egyiptom, Mezopotámia, Kánaán, párszizmus.
4. India és az ortodox hinduk hat darsanája (látásmódja).
5. Fel és lefele a világfán. Menny-föld-pokoljárás, sámánok-táltosok. Kelet pusztái és hegyei. Belső Ázsia.
6. Buddha és Lao-ce. A Dharma és a Tao. Két kortárs vándor az emberek között. Tanításuk és hagyományaik jelenléte napjainkban a világfaluban. Tibettől Japánig.
7. Muhammad és az Iszlám. Sejkek, imámok, kádik. A Korán. A Könyv népeinek (zsidó-keresztény-muszlim) egymáshoz kapcsolódása. Szunniták-síiták-vahabiták és társaik.
8. Multikulturalizmus napjainkban, avagy viselkedési kódexek másvallásúak körében.

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum, házi dolgozat

Kötelező irodalom:

Kötelező jegyzetek, könyvek

- D. Amuszin; (1986) *A holt-tengeri tekercecsek és a qumráni közösség*. Gondolat Kiadó Budapest
- *Az önmegvalósítás tudománya*. (1990, 2003) The Bhaktivedanta Book Trust
- Beöthy Mihály - Hetényi Ernő; (1989) *Ji Csing - A Változás Könyve*. Háttér Lap- és Könyvkiadó Budapest
- Birtalan, Ágnes; (1996) *Őseink nyomán Belső-Ázsiában*. Tanulmányok a mongol népi hiedelemvilágról I. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Birtalan, Ágnes; (1998) *Miért jön a nyárra tél? Mongol eredetmondák és mítoszok*. Terebess Kiadó, Budapest
- A.K. Coomaraswamy (1994) *Hinduizmus és buddhizmus*. Európa Könyvkiadó Budapest
- *Csuang-ce bölcsessége*. (2002) Farkas Lőrinc Könyvkiadó,
- Diószegi Vilmos; (1998) *Sámánizmus*. Terebess Kiadó, Budapest
- Eliade, Mircea; (1999) *Vallási hiedelmek és eszmék I-II*. Osiris Kiadó Budapest
- Eliade, Mircea; (2000) *Vallási hiedelmek és eszmék III*. Osiris Kiadó Budapest
- Frazer, James; (1994) *Az Aranyág*. Századvég Kiadó Budapest
- Hamar Imre; (2002) *Buddha megjelenése a világban*. Balassi Kiadó, Budapest
- Hetényi Ernő; (1989) *Buddhizmus a buddhológia tükrében*. Laude Kiadó, Debrecen
- Hinnelsh, John; (1997) *Perzsa mitológia*. Corvina Kiadó Budapest
- Hetényi Ernő; (1989) *Buddhizmus a buddhológia tükrében*. Laude Kiadó, Debrecen
- Hoppál Mihály; (1994) *Sámánok - lelkek és jelképek*. Helikon Kiadó Budapest
- Hoppál Mihály; *Sámánizmus - források*. - Keleti vallások - Körösi Csoma Társaság, Budapest
- Hoppál Mihály; (1983) *A Tejút fiai - Tanulmányok a finnugor népek hitvilágáról* Európa Könyvkiadó Budapest
- *Kagai Intern Szeikacu Ansingaido*. (1996) International Program, Tokió
- Kiddler, Edward; (1997) *A sintoizmus*. Kossuth Kiadó, Budapest
- Komoróczy Géza; (1983) *Fénylő ölednek fényes örömeiben - A sumer irodalom kistükré*. Európa Könyvkiadó, Budapest
- Korán; (1994) Helikon Kiadó Budapest
- Lowenstein, Tom; (1997) *Buddha látomása*. Helikon Kiadó Budapest
- Puskás Ildikó; (2000) *Lélek a körforgásban - A hinduizmus születése* Balassi Kiadó Budapest
- *Raja-vidaya a bölcsesség királya*. (1994, 2001) The Bhaktivedanta Book Trust
- Reader, Ian; (2000) *A sintoizmus*. Kossuth Kiadó, Budapest

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Satori Bhante, Bhikkhu; (1990) <i>A sintoizmus</i>. Gondolat Kiadó, Budapest ▪ Leonid, Sergeevic Vasiljev; (1977) <i>Kultuszok, vallások és hagyományok Kínában</i>. Gondolat, Budapest ▪ Tenigl-Takács László; (1993) <i>Upanisadok II. - Az énekmondók titkos tanítása</i> ▪ A Tan Kapuja Buddhista Főiskola jegyzete Budapest ▪ Tőkei Ferenc; (1986) <i>Kínai filozófia I-III</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest ▪ Wilkinson, Philip; (2004) <i>A buddhizmus</i>. Budapest <p><i>CD, kazetta, elektronikus anyagok, letölthető anyagok – ezek elérése stb.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoppál Mihály: <i>A sámánizmus vallási kultúrái</i>. (Világvevő, 2001. január 27. http://www.terebess.hu) ▪ Terebess Ázsia E-tár a Terebess ("papírkönyv") Kiadó Virtuális Könyvtára. http://www.terebess.hu
<p>Ajánlott irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Belinger, Gebhard J; (1993) <i>Nagy valláskalauz</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest ▪ C. Bluden - M. Elvin; (1995) <i>A kínai világ atlasza</i>. Helikon Kiadó Budapest ▪ Bozóky Dezső; (1911) <i>Két év Kelet-Ázsiában</i>. Nagyvárad, 1911. ▪ Helmuth von Glasenapp; (1987) <i>Az öt világvallás</i>. Gondolat Kiadó Budapest ▪ Hunyadi László; (1995) <i>A világ vallásföldrajza</i>. Végeken Kiadó Budapest ▪ Küng, Hans - Ching, Julia; (1997) <i>Párbeszéd a kínai vallásokról</i>. Palatinus Kiadó, ▪ Budapest Belinger, Gebhard J.; (1993) <i>Nagy valláskalauz</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest

LSVT013 - IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS III. (ANGOL)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: LSVT012 – Idegen nyelvű szakszövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere:
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Középszintű idegen nyelvű teológiai szövegek biztos olvasása és az ehhez szükséges szókincs elsajátítása.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A KRE Nyelvi lektorátusának Theolingua angol anyaga (elérhető a Török Pál Könyvtárban), valamint az előadó által összeállított szemelvények a nyomtatott és digitális sajtóból.				
Évközi tanulmányi követelmények:				
Kötelező irodalom:				
Ajánlott irodalom:				

LSVT013 - IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS III. (NÉMET)				
Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Kredit: 3	Előtanulmányi kötelezettség: LSVT012 – Idegen nyelvű szakszövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:	Tárgy besorolása: kötelező	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
			Ajánlott félév: X.	Értékelés módszere: Önálló fordítás értékelése ötfokú skálán
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
Az érdeklődő hallgatók teológiai (idegen-) nyelvtudásának, nyelvhasználati és fordítási kompetenciájának fejlesztése.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:				
A tantárgy követelményrendszerének megbeszélése; fordításra szánt német nyelvű teológiai szakszöveg				

kiválasztása; német nyelvű teológiai szakszöveg közös, majd a kijelölt rész önálló lefordítása.

Néhány feldolgozásra javasolt téma (vö. ajánlott irodalom)

- Ziemer, Jürgen: Leben im Ungewissen
- Lange, Ernst: Die Schwierigkeit, Pfarrer zu sein
- Bukowski, Peter: Das Ziel der Predigt.
- Morgenthaler, Christoph: Seelsorgerin und Seelsorger im Netz.
- Josuttis, Manfred: Gemeindearbeit als Freizeitbeschäftigung.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel, egy-egy kiválasztott szakasz lefordítása német eredetiből magyarra írásban

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Bohren, Rudolf: Predigt und Gemeinde, Zürich – Stuttgart 1963.
- Bukowski, Peter: Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999.
- Josuttis, Manfred: Praxis des Evangeliums zwischen Politik und Religion. Grundprobleme der Praktischen Theologie, 4. Aufl., München 1988.
- Lange, Ernst: Predigen als Beruf, Stuttgart – Berlin 1976.
- Morgenthaler, Christoph: Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis, Stuttgart – Berlin – Köln 1999.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin – New York 1986.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.